

”MUSTA TUNTUU ETTÄ KETÄÄN EI OO KOSKAAN
PUUTTUNU”

Monikulttuuristen nuorten kokemuksia heidän turvallisuuden
tunteestaan Helsingissä

Säde Ylönen

Rosa Iskalachi

Opinnäytetyö, syksy 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Ylönen, Säde & Iskalachi, Rosa. ”Musta tuntuu että ketään ei oo koskaan puutunu” – Monikulttuuristen nuorten kokemuksia heidän turvallisuuden tunteestaan Helsingissä. Syksy 2017, 68 s., 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa monikulttuuristen nuorten kokemuksia heidän turvallisuuden tunteestaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä Helsingissä. Tämän lisäksi tavoitteenamme oli selvittää nuorten kokemuksia jalkautuvasta nuorisotyöstä, jota yhteistyötahomme, Helsingin Nuorisopalveluiden Safe Stadi -hanke tekee.

Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jossa aineistonkeruumenetelminä olivat puolistrukturoitu teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi. Haastattelu toteutettiin jalkautuvan nuorisotyön lomassa, ja haastateltavia nuoria oli kahdeksan. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tutkimuksen yhteistyökumppanina oli Helsingin Nuorisopalveluiden hanke Safe Stadi, jonka yhtenä tarkoituksena on tehdä Helsingistä turvallisempi paikka kaikille ja saada maahanmuuttajanuoret tuntemaan Helsinki kodikseen (Safe Stadi i.a.).

Tämän tutkimuksen tuloksista selvisi, että haastateltavat kokivat Helsingin turvallisena tai melko turvallisena. Kuitenkin fyysinen väkivalta ja sen uhka vaikuttivat erityisesti poikien turvallisuuden tunteeseen negatiivisesti. Tyttöjen kohdalla fyysisen väkivallan näkeminen aiheutti turvattomuuden tunnetta, mutta tätä suuremmaksi turvallisuuden tunteeseen negatiivisesti vaikuttavaksi tekijäksi heidän kohdallaan nousi sukupuolinen häirintä ja ahdistelu. Monikulttuuristen nuorten turvatonta tunnetta lisäsi myös rasismi, joka nousi esiin kaikissa haastatteluissa. Turvallisuuden tunteeseen myönteisesti vaikuttaviksi tekijöiksi nousivat jalkautuva nuorisotyö ja erilaisiin turvattomiksi koettuihin tilanteisiin puuttuminen.

Asiasanat: subjektiivinen turvallisuus, maahanmuuttaja, kahden kulttuurin suomalainen, nuori, jalkautuva nuorisotyö

ABSTRACT

Iskalachi, Rosa & Ylönen, Säde. "I think no one has ever intervened" – The sense of security of multicultural youth in Helsinki. Language: Finnish. Autumn 2017, 68 p., 1 appendix. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services and Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services

The main purpose of this thesis was to describe the experiences of multicultural youth about their sense of security in Helsinki and the factors that influence the feeling of security. The first aim of this research was to highlight youth's experiences about this timely topic. The second goal was to provide information to our partner, Helsinki Youth Department, about their project Safe Stadi and the significance of their detached youth work from the youth's perspective.

This thesis is a qualitative study in which we used semi-structured interviews and participant observation for data collection. The interviews were conducted in the detached youth work that we took part in. We interviewed eight youth in total. The data was analyzed according to the content analysis method.

The results show that the youth consider Helsinki as either rather a safe or a safe place. The most significant factors to cause feelings of insecurity for young boys is physical violence and for girls sexual harassment. One major factor affecting the sense of insecurity within multicultural youth is racism; almost all of our interviewees named it as a decreasing factor for their sense of security. The increasing factors for the sense of security are the detached youth work and adults interfering to the situations where the youth feel unsafe.

Keywords: safety, immigrants , Finn of two cultures, youth, detached youth work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTTO JA MONIKULTTUURISUUS SUOMESSA.....	7
3 JALKAUTUVA MONIKULTTUURINEN NUORISOTYÖ	10
3.1 Jalkautuva ja etsivä nuorisotyö.....	10
3.2 Safe Stadi -hanke.....	11
3.3 Kristillisen kirkon rooli monikulttuurisessa nuorisotyössä	13
4 TURVALLISUUS.....	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu	19
5.2 Haastattelukysymykset.....	20
5.3 Havainnointi.....	21
5.4 Aineiston teemoittelu ja analysointi	22
5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	23
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
6.1 Turvallisuuden tunne	26
6.2 Fyysinen väkivalta	27
6.3 Päihteet	28
6.4 Rasismi.....	29
6.5 Sukupuoleen perustuva häirintä	32
6.6 Turvattomiksi koetut alueet.....	34
6.7 Turvattomiin tilanteisiin puuttuminen	35
6.7.1 Poliisi	35
6.7.2 Järjestyksenvälvojat.....	38
6.8 Jalkautuva nuorisotyö.....	40
6.9 Nuorilta nousseet toiveet turvallisuuden tunteen lisäämiseksi.....	42
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	45

8 POHDINTA	50
8.1 Työn kulku	50
8.2 Muita tutkimuksia.....	52
8.3 Tutkimuksen tulosten teemat yhteiskunnallisella tasolla	54
8.4 Ammatillinen kasvu	59
8.5 Jatkotutkimukset.....	61
LÄHTEET	62
LIITE 1 Kirje alaikäisten nuorten vanhemmille	68

1 JOHDANTO

Monikulttuurisuus ja maahanmuutto ovat olleet aiheina ajankohtaisia jo useamman vuoden ja Suomi on kansainvälistynyt entisestään muutaman viime vuoden aikana. Tämän myötä monikulttuurisuus ja maahanmuutto ovat nousseet entistä vahvempina sekä poliittiseen että yksityiseen keskusteluun. Helsingin kaupungin tietokeskuksen vieraskielisten väestöennusteen mukaan vuoteen 2030 mennessä jo joka viidennen Helsingin seudun asukkaan arvioidaan olevan ulkomaa-laistaustainen (Helsingin kaupungin tietokeskus 2016, 10).

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kartoittaa monikulttuuristen nuorten kokemuksia heidän turvallisuuden tunteestaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä Helsingissä. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, jossa aineistonkeruumenetelminä olivat puolistrukturoitu teemahaastattelu ja havainnointi. Nuorten turvallisuuden tunteeseen liittyvien kokemusten ja subjektiiviseen turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden esiin tuomisen lisäksi tavoitteenamme oli kerätä tietoa nuorten kokemuksista jalkautuvaan nuorisotyöhön liittyen.

Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen. Aihe syntyi meidän kiinnostuksen kohteiden ja yhteistyötahomme Safe Stadi -hankkeen tarpeiden pohjalta, joka on Helsingin Nuorisopalveluiden hanke. Hankkeen tavoitteena on parantaa erityisesti turvapaikanhakijanuorten, mutta myös maahanmuuttajataustaisten nuorten turvallisuuden tunnetta Helsingissä. Safe Stadi pyrkii hankkeen erilaisten toimintamuotojen kautta luomaan yhteyksiä maahanmuuttajataustaisiin ja juuri Suomeen tulleisiin nuoriin. Yksi hankkeen työmenetelmistä on monikulttuurinen jalkautuva nuorisotyö ja tässä tutkimuksessa olemme perehtyneet tähän osaan hanketta. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.)

2 MAAHANMUUTTO JA MONIKULTTUURISUUS SUOMESSA

Opinnäytetyömme perustuu monikulttuuristen nuorten kokemuksiin. Monikulttuurinen nuori on valitsemamme yläkäsite, koska tutkimuksemme pitää sisällään hyvin erilaisista lähtökohdista ja taustoista olevia nuoria. Tässä luvussa avaamme opinnäytetyömme ydinkäsitteiden merkitykset sekä kuvaamme lyhyesti maahanmuuton historiaa sekä nykytilannetta Suomessa ja erilaisia monikulttuurisia nuoria ja Suomeen syntyneitä kahden kulttuurin perheitä.

Suomeen on tullut pakolaisia vasta muutaman vuosikymmenen ajan. 1970- ja 1980-lukujen pakolaiset tulivat Chilestä ja Vietnamista, kunnes 1988 alkanut Somalian sisällissota ja sen vaikutukset maan turvallisuuteen toivat Suomeen ensimmäisiä turvapaikanhakijoita. (Gothóni & Siirto 2016, 9.) Syksyllä 2015 koko Euroopan pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaan tuli uusi käänne Syyrian sodan ja Lähi-Idässä pitkään jatkuneiden konfliktien vuoksi, jolloin myös Suomeen saapui ennätyselliset 32 478 turvapaikanhakijaa (Gothóni & Siirto 2016, 14).

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakijasta tulee pakolainen, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Pakolaisaseman voi siis saada henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka pakolaisjärjestö UNHCR katsoo olevan pakolainen. (Gothóni & Siirto 2016, 11–12.) Vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden määrä Euroopassa alkoi kuitenkin laskea, kun heidän liikkuvuuttaan alettiin rajoittaa erilaisin keinoin (Gothóni & Siirto 2016, 14).

Paperiton on henkilö, joka elää Suomessa ilman laillista oleskeluoikeutta (Paperittomat-hanke i.a.). Sellaisia turvapaikanhakijoita, jotka ovat jääneet Suomeen kielteisen turvapaikkapäätöksen tullessa lainvoimaiseksi, kutsutaan myös uuspaperittomiksi. Vaikka paperittomuus Suomessa ei ole uusi ilmiö, uuspaperittomat ovat muiden paperittomien kanssa hieman erilaisessa tilanteessa, koska viranomaisten on vaikea palauttaa heitä kotimaihinsa, jos he eivät halua palata vapaaehtoisesti. Esimerkiksi Somaliaan ja Irakiin ei ole olemassa palautussopimusta, eivätkä valtiot välttämättä ota palautettavia kansalaisiaan vastaan, jos heillä ei

ole voimassa olevaa passia. Vuonna 2015 tehdyn lakimuutoksen seurauksena nämä henkilöt eivät saa tässä tilanteessa tilapäistä oleskelulupaa, vaan päätyvät paperittomiksi, vaikka heidän maassa olonsa on poliisin tiedossa. (Helsingin Diakonissalaitos 2017, 2.)

Suomessa maahanmuutto lisääntyy edelleen. Tilastokeskuksen mukaan 2016 vuonna Suomeen muutti 34 905 henkilöä joista ulkomaalaisia 78,1 prosenttia (Tilastokeskus 2017). Ulkomaalaistaustaisten määrä on kaikista suurin nuorten, eli 15–29-vuotiaiden ikäluokassa, jossa määrä on kahdeksan prosenttia. Koko muun väestön kohdalla ulkomaalaistaustaisten osuus on 6 prosenttia. Uudellamaalla ulkomaalaistaustaisia on 11,5 prosenttia, mikä on enemmän kuin muissa Suomen maakunnissa. Ulkomaalaistaustaisten osuus Uudenmaan nuorista on vajaat 12 prosenttia ja toisen polven ulkomaalaistaustaisten kohdalla vajaa 14 prosenttia. (Helminen 2017.)

Helsingin kaupungin tietokeskuksen (2016) keväällä 2015 laaditun väestöennusteen mukaan vieraskielisten osuus väestössä oli Helsingin seudulla vuoden 2015 alussa 164 000 henkeä ja määrän ennustettiin kasvavan vuoteen 2020 mennessä 67 000 hengellä. Vuonna 2016 tehty ennuste puolestaan arvioi vieraskielisen väestön kasvun olevan vähintään 40 000 henkeä suurempaa kuin vuonna 2015 ennakoitiin. Vieraskielisten 16–18-vuotiaiden nuorten osuuden ennustettiin kasvavan omaan ikäluokkaan verrattuna reilusta 15 prosenttiyksiköstä noin 30 prosenttiyksikköön vuoteen 2030 mennessä. Vieraskielisten henkilöiden ja vieraskielisten nuorten huomattavasta prosentuaalisesta kasvusta huolimatta keskimäärin lähes 30 prosenttia vieraskielisille äideille syntyvistä lapsista on rekisteröity vuosittain suomenkielisiksi (Helsingin kaupungin tietokeskus 2016, 10, 22, 33.)

Maahanmuuton myötä Suomeen on muodostunut paljon monikulttuurisia perheitä. Monikulttuuristen perheiden nuoret voivat olla Suomeen muuttaneita tai täällä syntyneitä kahden maahanmuuttajavanhemman lapsia, tai kahden kulttuurin perheiden lapsia (Laatikainen, Säävälä, Wikström, Haikkola, Malin & Alitolppa-Niitamo 2013, 226). Kahden kulttuurin perheeksi kutsutaan perheitä, joissa toinen puolisoista on syntynyt Suomessa ja toinen ulkomailla. Vuoden

2015 loppuun mennessä Suomessa oli jo 73 391 kahden kulttuurin perhettä ja määrä kasvaa koko ajan. (Kinnunen i.a., 5.) Nuorista joiden yksi tai molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajia, käytetään usein termiä ”toisen polven maahanmuuttaja”, vaikka henkilö olisi syntynyt Suomessa. Termi on osaltaan eriyttävä ja monimuotoisen suomalaisuuden poissulkeva, jonka vuoksi olemme päätyneet käyttämään opinnäytetyössämme termiä kahden kulttuurin nuori.

Ulkomaalaistaustaisen väestön kasvu aiheuttaa yhteiskunnalliseen integraatioon liittyviä moninaisia haasteita, joihin pyritään vastaamaan ennakoimalla palveluntarpeiden muutoksia ja mukauttamalla palvelujärjestelmää muutosten mukaisesti (Helsingin kaupungin tietokeskus 2016, 29). Ulkomailla syntyneet nuoret kohtaavat enemmän haasteita eri elämänalueilla kuin omat ikätoverinsa kantaväestöstä. Uuden kotimaan haasteellisuutta lisää se, jos maahanmuutto ei ole ollut vapaaehtoista ja jos kotimaan kulttuuri poikkeaa huomattavasti. Myös kielitaidottomuus voi olla nuorelle iso haaste, joka voi rajata sosiaalisia suhteita ja nuoren hyvinvointia. (Laatikainen, Säävälä ym. 2013, 226.) Jos maahanmuutto tapahtuu nuoruusiässä, nuori voi läpikäydä kahta murrosvaihetta samanaikaisesti, jolloin oman paikan etsiminen voi olla erityisen haasteellista (Niemi 2009, 130).

3 JALKAUTUVA MONIKULTTUURINEN NUORISOTYÖ

Jalkautuvalla työllä tarkoitetaan työmuotoja, joissa työntekijät liikkuvat asiakaskunnalle, tässä tapauksessa nuorille, luonnollisissa ja olennaisissa ympäristöissä. Jalkautuvan työn muotoina voivat olla esimerkiksi etsivä työ ja jalkautuva palveluohjaus. Jalkautuvalla työllä ja sen erilaisilla työmuodoilla pyritään saamaan palvelut kaikkien nuorten tavoitettaviksi. (Kauppinen & Huovinen 2017, 95.) Tässä luvussa käsittelemme jalkautuvan ja etsivän nuorisotyön historiaa sekä kerromme tarkemmin Safe Stadi -hankkeesta. Tämän lisäksi pohdimme kristillisen kirkon roolia monikulttuurisessa työssä.

3.1 Jalkautuva ja etsivä nuorisotyö

Etsivää nuorisotyötä on tehty lähes kaikissa läntisen Euroopan maissa toisen maailmansodan jälkeen (Juvonen 2015, 18). Suomessa etsivää nuorisotyötä on tehty noin 1960-luvulta alkaen ja nykyään työ keskittyy niiden nuorten löytämiseen ja tukemiseen, jotka ovat vaarassa pudota palvelujärjestelmän ulkopuolelle (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–16). Lainsäädännöllisesti etsivä työ vakiintui vuonna 2011, jolloin se liitettiin nuorisolakiin (Juvonen 2015, 18).

Nuorisolain (1285/2016) tarkoituksena on edistää kaikkien nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolaki määrittelee myös kunnissa tehtävää etsivää nuorisotyötä, jonka tarkoituksena on tuen tarpeessa olevien nuorten etsiminen ja heidän auttaminen palveluiden ja muun tuen piiriin. (Nuorisolaki 2016.) Etsivä nuorisotyö ei kuitenkaan ole kuntien lakisääteinen velvoite, vaan tarpeen mukaan järjestettävää toimintaa osana kunnan jo tekemää nuorisotyötä (Kivari, Ylimys & Juntunen 2017, 14). Etsivä nuorisotyö aloitetaan ensisijaisesti perustuen nuoren antamiin tietoihin ja hänen arvioon tuen tarpeesta, mutta se voidaan aloittaa myös muiden viranomaisten luovuttamien tietojen perusteella. (Nuorisolaki 2016.)

Etsivä työ voidaan jakaa kolmeen päätyyppiin, joita ovat kotona tehtävä, kiertävä ja riippumaton työ. Kotona tehtävällä etsivällä työllä tarkoitetaan kirjaimellisesti työskentelyä asiakkaan kotona. Kiertävällä työllä puolestaan tarkoitetaan työtä, jota tehdään kiertämällä erilaisissa instituutioissa, joissa nuoret ovat tavoitettavissa, kuten kouluissa, oppilaitoksissa ja vapaa-ajan keskuksissa. (Juvonen 2015, 19.) Tässä työssä keskitymme etsivän työn kolmanteen ja yleisimpään muotoon, riippumattomaan etsivään työhön ja jalkautuvaan palveluohjaukseen. Riippumaton etsivä työ toimii julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa nuorten yleisillä kohtaamispaikoilla, kuten ostoskeskuksissa, kaduilla ja rautatieasemilla tavoittaen yksittäisiä nuoria ja ryhmiä (Juvonen 2015, 19).

Käytämme jalkautuvan nuorisotyön termiä työssämme, koska tätä termiä käyttää myös työelämän yhteistyötahomme Safe Stadi. Safe Stadin lisäksi jalkautuvaa nuorisotyötä Helsingissä tekevät muun muassa Asemanseutu, Aseman Lapset ry, Snellun Palveluoperaatio Saapas, Nuorisotyö Raiteilla sekä Diakonissalaitoksen Vamos. Muita satunnaisesti alueellista jalkautuvaa nuorisotyötä tekeviä tahoja ovat esimerkiksi Malmin ja Itäkeskusten nuorisotyöyksikkö, Romaninuurisotyö sekä Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys.

3.2 Safe Stadi -hanke

Safe Stadi -hanke on erittäin laaja ja siitä vastaa Helsingin Nuorisopalvelut. Hanke toteutetaan yhteistyössä Monik Ry:n, Kalliolan nuorten ja viestintätoimisto Ellun Kanojen kanssa. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.) Hanke on suunnattu turvapaikanhakija- sekä maahanmuuttajataustaisille nuorille ja sen päätavoitteena on näiden nuorten turvallisuuden tunteen edistäminen Helsingissä.

Hankkeen tarkempia toiminnan tavoitteita nuorten subjektiivisen turvallisuuden lisäämiseksi ovat eri etnisten ryhmien välisen vuorovaikutuksen lisääminen, vihapuheen ehkäisy sekä maahanmuuton ja pakolaisuuden taustalla olevien tekijöiden esille tuonti. Safe Stadi pyrkii myös parantamaan poliisin ja maahanmuutta-

jataustaisten nuorten suhdetta, muun muassa selkeyttämällä poliisin roolia nuorille. Hanke kannustaa vihapuheen vastaiseen työhön erilaisten tapahtumien ja sosiaalisen median kampanjoiden kautta. Safe stadin viestinnän kautta on myös tarkoitus lisätä tietoa maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden tilanteesta. Yksi Stadi hankkeen osa-alueista on myös kotouttamisen edistäminen, esimerkiksi palveluohjauksen ja neuvontapalveluiden kautta. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.)

Tässä opinnäytetyössä olemme perehtyneet pääosin Safe Stadin jalkautuvaan nuorisotyöhön. Jalkautuva nuorisotyö on yksi hankkeen työmenetelmiä, jonka avulla ammattilaiset tuodaan nuorten lähelle. Tällöin nuorten tarvitsema apu on tavoitettavissa ja saatavissa juuri siellä missä nuoret ovat. Jalkautuva nuorisotyö on linkittynyt vahvasti nuorten palveluohjaukseen, mutta kyse on myös kohtaamisesta, keskusteluavusta ja turvallisen aikuiskontaktin tarjoamisesta. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.)

Safe Stadin jalkautuvaa nuorisotyötä on tekemässä viisi hankkeen omaa työntekijää, sekä kaksi Asemanseudun työntekijää. Asemanseutu on osa Nuorisopalveluiden toimintaa, jonka tarkoituksena on tarjota matalan kynnyksen nuorisopalveluita Helsingin ydinkeskustassa aikaa viettäville nuorille (Asemanseutu i.a.). Safe Stadi -hankkeen jalkautuvan nuorisotyön tiimi on monikulttuurinen ja ammattitaitoinen. Kaikilla hankkeen työntekijöillä on alan koulutus, vahvaa kulttuurituntemusta sekä kattava kielitaito. Kaikki Safe Stadin jalkautuvat työntekijät puhuvat sujuvasti suomea ja englantia. Muita työntekijöiden käyttämiä kieliä ovat somalia, ranska, arabia ja mandinka sekä wolof. Jalkautuminen tapahtuu pareittain tai joskus kolmen hengen ryhmässä, ja on keskittynyt Helsingin keskustan alueelle sekä Itä-Helsinkiin. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.)

Jalkautuvan työn aikana kaikki nuoret kohdataan yksilöllisesti. Kohtaamisten kautta nuoret saavat lisää turvallisia aikuiskontakteja, tukea sekä tarvittaessa myös neuvoja ja palveluohjausta. (Luoto 2017, 122.) Nuoria voidaan ohjata eri palveluihin jalkautumisen yhteydessä, tai heitä voidaan tavata myöhemmin kah-

den kesken työntekijän kanssa. Nuorten yleisimmät syyt tuen tarpeeseen syntyivät usein kouluun, perheeseen tai sosiaalisiin suhteisiin liittyvistä huolista. Myös työn ja asunnon löytäminen olivat nuoria mietityttäviä asioita. Turvapaikanhakija- ja paperittomia nuoria autettiin erityisesti oikeudellisten asioiden selvittämisessä ja palvelujen tavoittamisessa. Nuorisotyötä tehtiin myös nuorten päihteiden käyttöön liittyen. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.)

Safe Stadin jalkautuvien työntekijöiden arvioiden mukaan on koottu tilastollista tietoa kohdatuista nuorista. Opinnäytetyöprosessimme aikana touko–elokuussa viisi jalkautuvaa työntekijää kohtasi keskimäärin 1183 nuorta kuukaudessa. Arvion mukaan noin 80 prosenttia kohdatuista nuorista oli maahanmuuttajataustaisia, joista 20 prosenttia oli turvapaikanhakijoita ja 40 prosenttia paperittomia. (Minna Sirviö, henkilökohtainen tiedonanto 29.9.2017.)

3.3 Kristillisen kirkon rooli monikulttuurisessa nuorisotyössä

Monikulttuurisen kirkollisen työn perusteet löytyvät Raamatusta, sillä monien Raamatun henkilöiden taustalla oli maahanmuuttoa tai pakolaisuutta. Useat heistä oli karkotettu, vainojen takia joutuneet lähtemään omilta mailtaan, tai elivät kiertolaisen elämää. Raamatussa kristittyjä kehoitetaan kuitenkin hyväksymään vieraat keskellään. (Niemi 2016.)

Kun maahanne tulee muukalaisia asumaan keskuudessanne, älkää sortako heitä. Kohdelkaa joukossanne asuvia siirtolaisia ikään kuin he olisivat heimolaisianne ja rakastakaa heitä kuin itseänne, sillä te olette itsekkin olleet muukalaisina Egyptissä. Minä olen Herra, teidän Jumalanne. (3 Moos.19:33–34.)

Seurakunnan erityisnuorisotyöllä on suuri rooli evankelisluterilaisen kirkon monikulttuurisessa nuorisotyössä. Kirkon erityisnuorisotyön tarkoituksena on etsiä, tukea ja kohdata niitä nuoria, jotka ovat erityisen avun tarpeessa ja jotka muuten jäisivät tavoittamatta. Erityisnuorisotyö tähtää nuorten yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden torjumiseen, ja sen keskeisiä tehtäviä ovat myös nuorten voimaannutta-

minen ja hyvinvoinnin vahvistamisen, sekä toivon ylläpitäminen haastavissa tilanteissa. (Kirkkohallitus 2016, 8.) Kirkon erityisnuorisotyössä yhdistyvät kasvat- ja diakoniatyö, jotka molemmat ovat kristillisen kirkon perustehtäviä (Kirkkohallitus 2012, 34).

Diakonia on kirkon auttamistyötä, jonka lähtökohtana ovat hyvät teot ja lähimmäisenrakkaus (Latvus & Elenius 2007, 144). Diakoniatyön perusteet Raamatussa kumpuavat Jeesuksen opetuksista ja toiminnasta maan päällä. Jeesus opettaa, että jokainen ihminen on lähimmäinen (Luuk. 10:25–37), ja lähimmäistä tulisi rakastaa niin kuin itseä (Mark. 12:28–32). Jeesuksen hyvät teot kohdistuivat usein juuri yhteiskunnan hylkimiin ja yhteisön vähäosaisimpiin ihmisiin sekä sairaiden ja syrjittyjen auttamiseen. (Latvus & Elenius 2007, 45–46.) Kultainen sääntö (Matt.7:12) toimii myös yhtenä lähimmäisen rakkauden perustana ja kehottaa miettimään mitä toivoisimme itsellemme tehtävän ollessamme toisen asemassa. (Latvus & Elenius 2007, 145.)

Myös kirkon erityisnuorisotyön raamatulliset perusteet tulevat rakkauden kaksoiskäskystä (Mark. 12:28–32), kultaisesta säännöstä (Matt. 7:12) ja lähetyskäskystä (Matt. 28:18–20). Kristillisen uskon mukaisesti jokainen ihminen on Jumalan luoma korvaamaton ja arvokas ihme, ja näin ollen myös jokainen nuori on ainutlaatuinen ja erityinen. Osa nuorista tarvitsee kuitenkin enemmän tukea kuin toiset ja erityisnuorisotyö on juuri näitä nuoria varten. (Kirkkohallitus 2016, 10.)

Erytisnuorisotyön tavoite on nuoren turvallisuuden varjeleminen ja pyrkimys siihen, ettei yksikään nuori jää palveluiden ulkopuolelle (Kirkkohallitus 2016, 17–18). Koetusta turvallisuudesta tai turvattomuudesta huolimatta jokaisella nuorella on oikeus syrjinnästä vapaaseen ja turvalliseen elinympäristöön, joka hyväksyy hänet sellaisena kuin hän on (Aaltonen 2012, 19). Sosiaalisen turvallisuuden takaamiseksi nuorisotyöntekijöiden tulisi ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Kirkkohallituksen linjauksen mukaan myös turvattomissa ja epävakaisissa oloissa kasvavalla nuorella on oikeus tulevaisuuden näkyymiin sekä omiin tavoitteisiin ja unelmiin. (Kirkkohallitus 2016, 17–18.)

Erityisnuorisotyöllä on myös olennainen asema kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä tehtävässä työssä. Jotta ymmärrys Suomessa elävien monikulttuuristen nuorten näkemyksiä, kokemuksia ja elämäntilanteita kohtaan lisääntyisi, tarvitaan nuorisotyöntekijöiltä vahvaa kulttuuritietämystä ja dialogitaitoja. Erityisnuorisotyön kautta voidaan olla mukana auttamassa kotoutumisprosesseissa, tai selvittelemässä ristiriitoja ja väärinkäsityksiä eri kulttuurien välillä. (Kirkkohallitus 2016, 15.)

Kulttuurisensitiivinen työote ja moniammatillinen yhteistyö eri viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa edesauttaa nuorten integroitumista, ja eri kulttuuritaustasta tulevien nuorten rauhaisaa rinnakkaiseloa yhteiskunnassa. Tällainen suvaitsevaisuuden ja positiivisen vuorovaikutuksen lisääminen eri etnisten ja monikulttuuristen nuorisoryhmien välillä on tärkeää, mutta myös erittäin haastavaa työtä. Jotta monikulttuurinen työ olisi mahdollisimman asiakaslähtöistä ja asiantuntevaa, olisi hyvä kouluttaa erityisnuorisotyöntekijöiksi erilaisista kulttuuritaustoista tulevia nuoria aikuisia, joilla on jo valmiiksi työssä tarvittavaa kulttuurituntemusta. (Kirkkohallitus 2016, 15.)

Helsingissä seurakunnan ensimmäisiä erityisnuorisotyötä tekeviä tahoja oli Snellu, eli Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyön keskus, jonka toiminnan alkamisesta tuli vuonna 2017 kuluneeksi 50 vuotta. Snellun kaduilla tehtävä nuorisotyö alkoi jo vuonna 1967, jolloin siitä käytettiin nimeä jengityö. Ajatus jengityöstä syntyi huolesta nuorison tilanteesta ja huumeongelmasta sekä seurakunnan vastuusta nuorten auttamisesta. (Kaartinen 2017, 11–12.) 1960–1970-luvun vaihteessa nuorten päihteiden käyttö oli lisääntynyt merkittävästi ja monia nuoria vaivasi myös kodittomuus. Snellun työntekijät tarkkailivat nuoria kaduilla, pyrkivät luomaan vuorovaikutussuhteita, kuuntelivat nuorten tilanteita ja heidän ongelmiaan sekä tarjosivat apua ja tukea. Näin he toteuttivat etsivää nuorisotyötä. (Kaartinen 2017, 37, 39.)

Tällaisen katupartioinnin ja jengityön kautta myöhemmin kehittyi kokonaan uusi työmuoto, joka opittiin tuntemaan nimellä Palveluoperaatio Saapas (Kaartinen 2017, 39). Operaatio Saapas aloitti etsivän nuorisotyön toimintansa vuonna 1973 järjestettävillä Imatran Ajoilla, jonne oli kerääntynyt nuoria festivaaleille. Vuonna

1983 Saapas aloitti säännöllisen perjantaipäivystyksen, jota toteutettiin festivaaleilla tehtävän työn toimintamallien mukaan. Keskeisintä oli huonokuntoisten ja päihtyneiden nuorten etsiminen, oksennuttaminen sekä selviämään tai sairaalaan kuljettaminen. (Kaartinen 2017, 39, 42-45.) Myöhemmin Saappaan toimintaa kehitettiin kohtaavampaan suuntaan niin, että välittömässä avun tarpeessa olevien auttamisen lisäksi keskityttiin myös nuorten kohtaamiseen ja keskusteluun (Kaartinen 2017, 53).

Snellun erityisnuorisotyö on toiminut edelläkävijänä ja suunnanäyttäjänä aikanaan myös etsivää nuorisotyötä tekeville tahoille. Se on ollut osallisena kartoittamassa etsivän nuorisotyön tarvetta Helsingin kaupungille ja kouluttanut uusia toimijoita ja katupartiontia tekeviä tahoja. (Kaartinen 2017, 50–52.) Snellun Saappaan tekemä viikonloppu partiointi, ja festivaalityö sekä nuorten kohtaaminen ovat säilyttäneet asemansa kirkon erityisnuorisotyön piirissä, mutta myös Helsingissä toimivien erityisnuorisotyön tahojen piirissä tähän päivään asti. Snellun Saapastoiminta on jatkanut kehitystään uusien toimintaympäristöjen löytämiseksi ja toimii nykyisin myös verkossa. Työn tarkoitus tarjota nuorisotyön palveluita niille nuorille, jotka viettävät aikaansa muualla kuin järjestetyn nuorisotoiminnan piirissä on säilynyt ja jatkuu edelleen. (Nuori Kirkko i.a.)

4 TURVALLISUUS

Turvallisuuden käsite on moninainen ja sitä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Turvallisuutta kuvataan usein ulkoisten uhkien näkökulmasta, esimerkiksi rikostilastoin, joiden avulla voidaan saada tietynlaista tietoa alueen turvallisuudesta ja poliisin tietoon päätyneistä tapauksista. Näiden tilastojen rinnalla kokonaiskuvaa selventävät uhritutkimukset, jotka tuovat esiin myös poliisin tiedon ulkopuolelle jääneitä tapauksia, joissa ihminen kokee joutuneensa rikoksen uhriksi. (Tilastokeskus i.a.)

Tilastoidusta turvallisuudesta riippumatta ihmisen turvallisuus on hyvin subjektiivinen asia. Vaikka objektiivisesti mitattuna alue olisi turvallinen, voi henkilö kokea voimakasta turvattomuutta. Tällöin puhutaan subjektiivista, eli ihmisen kokeesta turvallisuudesta. (Tilastokeskus 2 i.a.) Koettu turvallisuus on tärkeä, jokseenkin vaikeasti mitattava turvallisuuden mittari, koska se säätelee ihmisten käyttäytymistä. Tilastollisesti vaarallinen kaupunki voi tuntua ihmisestä turvalliselta ja tilastollisesti turvallinen kaupunki voidaan kokea hyvin turvattomaksi.

Turvattomuuden tunteella voi olla myös konkreettisia seurauksia, kuten tiettyjen paikkojen ja tilanteiden välttäminen, joka vaikuttaa henkilön elämänpiiriä kaventavasti. Koettuun turvallisuuteen voivat vaikuttaa myös henkilön sukupuoli ja sen mukanaan tuomat mahdolliset tai koetut uhat. Toisaalta eniten väkivaltarikoksia kokevat nuoret miehet ovat tästä huolimatta pelottomimpia. (Kemppainen, Lönnqvist & Tuominen 2013, 49–50.)

Monet tutkijat yhdistävät myös median näkyvän uutisoinnin yhtenä pelon ja turvattomuuden levittäjänä (Kyttä & Kahila 2006, 49). Medialla on voimaa muokata yleisön todellisuuskäsityksiä sen luoman maailmankuvan mukaisiksi. Jos mediassa esiintyy tiettyjä asenteita useasti, näitä asenteita voi olla helppo omaksua. Mediassa esiintyvien asenteiden hyväksymiseen ja omaksumiseen vaikuttaa usein katselijan sosioekonominen tausta ja persoonallisuus. Jos mediasisältöjen käsittely on aktiivista ja kriittistä, asenteiden siirtyminen median kautta vähenee. (Mustonen & Salokoski 2007, 35.)

Väkivallan suuri näkyvyys uutisoinnissa voi johdattaa ajatuksia maailmasta ylikorostuneen turvattomana ja pelottavana paikkana. Voimakkaimpia vaikuttajia ovat asenteet ja mallit, jotka esiintyvät toistuvasti ja ylikorostuneesti eri mediakanavissa. (Mustonen & Salokoski 2007, 35–37.) Median ylikorostunutta uutisointia kritisoi myös tuore amerikkalaistutkimus Georgia State Universitystä (2017), jonka mukaan islaminuskoisten tekemät terrori-iskut saavat muita väkivaltaisista iskuista laajempaa huomiota mediassa ja näin ollen luovat joissain ihmisissä yleistä pelkoa koko muslimiyhteisöä kohtaan (Kearns, Betus & Lemieux 2017, 2).

Myös Euroopassa tapahtuneet iskut voivat lisätä pelon ilmapiiriä, jolloin uhkakuvat ja vieraiden pelko saattavat lisääntyä nopeasti. (Kyttä & Kahila 2006, 49). Uhkakuvien ja vieraiden pelko sekä näiden lietsonta mediassa voivat ajaa ihmisiä jopa stereotyyppisesti luokittelevaan ajatteluun. Syrjintä ja tiettyjen kulttuuriryhmien eriarvoistaminen voi pahimmillaan aiheuttaa itsessään myös todellista turvallisuushuolta tai koetun turvallisuuden heikkenemistä joillekin Suomessa asuville vähemmistöille, kuten opinnäytetyömme kohderyhmälle.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää monikulttuuristen nuorten kokemuksia heidän turvallisuuden tunteestaan Helsingissä. Tutkimuskysymyksiämme olivat: tuntevatko nuoret olonsa turvalliseksi Helsingissä ja mitkä tekijät vaikuttavat heidän turvallisuuden tunteeseen. Selvitimme myös, mitä mieltä nuoret ovat jalkautuvasta nuorisotyöstä ja miten he kokevat jalkautuvan nuorisotyön läsnäolon omalla kohdallaan.

Meitä molempia kiinnosti toteuttaa ajankohtainen tutkimus maahanmuuttajataustaisten nuorten parissa ja lähdimme etsimään yhteistyökumppania lähettämällä sähköpostia erilaisille työelämätahoille. Sähköpostissa kerroimme omista kiinnostuksen kohteistamme ja ideoista opinnäytetyötä koskien. Lopulta yhteistyökumppaniksemme valikoitui Helsingin Nuorisopaveluiden hanke Safe Stadi, jonka projektipäällikkö Minna Sirviön kanssa kävimme läpi ideoita ja tavoitteita. Yhteisen tapaamisen ja sitä seuranneen viestinnän myötä saimme valittua aiheen, joka kiinnosti meitä sekä oli yhteistyötahoa hyödyttävä aihe.

Aiheeksi valikoitui maahanmuuttajanuorten ja kahden kulttuurin suomalaisten kokema turvallisuus Helsingissä. Turvallisuuden tunteen kokemusten lisäksi tutkimuksessamme kartoitimme, mitkä tekijät lisäävät tai vähentävät nuorten kokemaa turvallisuutta. Tavoitteenamme oli, että opinnäytetyöstämme tulisi hyödyllinen ja sen tuloksia voitaisiin myöhemmin käyttää esimerkiksi vastaavien hankkeiden kehittämisessä tai Safe Stadin oman työn arvioinnissa.

5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtina ovat todellisen elämän kuvaaminen ja haastateltavan äänen esiin tuominen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 127). Tavoitteenamme oli selvittää nuorten omia kokemuksia, jonka vuoksi laadullinen tutkimus sopi

hyvin työmme luonteeseen. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on myös kokonaisvaltainen tiedonhankinta ja aineiston kokoaminen luonnollisissa tilanteissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 127).

Aineistonkeruumenetelmänä käytimme puolistrukturoitua teemahaastattelua ja havainnointia. Aineisto kerättiin Helsingissä Safe Stadin jalkautuvan nuorisotyön kautta. Aineiston keruu aloitettiin vuoden 2017 toukokuun loppupuolella ja se päättyi heinäkuun loppuun mennessä. Jalkautuvan nuorisotyön kautta kohtasimme sekä kantasuomalaisia ja monikulttuurisia nuoria. Rajasimme kuitenkin aineiston koskemaan vain monikulttuuristen nuorten kokemuksia.

Ensimmäiset viikot kuljimme Helsingissä jalkautuvien nuorisotyöntekijöiden mukana käyttäen aikaa havainnointiin ja luoden kontakteja nuoriin. Luottamussuhteen alettua syntyä kysyimme mahdollisuutta haastatella osaa nuorista opinnäytetyötämme varten. Ensimmäinen haastattelu toteutettiin parihaastatteluna, jonka jälkeen koimme tutkimuksen kannalta luontevimmaksi tehdä haastattelut yksilöhaastatteluina. Parihaastattelussa paremmin suomea puhuva haastateltava auttoi toista haastateltavaa tulkkaamalla tarvittaessa. Tämän lisäksi yksi yksilöhaastattelu suoritettiin käyttäen puhelintulkkia ja yksi haastattelu tehtiin englannin kielellä. Muut haastattelut tehtiin suomeksi. Kävimme haastatteluissa läpi etukäteen valittuja teemoja ja haimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme.

5.2 Haastattelukysymykset

1. Onko Helsinki kotikaupunkisi?
2. Tunnetko olosi turvalliseksi Helsingissä?
3. Tunnetko olosi turvallisemmaksi kodin läheisyydessä vai keskustassa?
4. Mitkä tekijät parantavat/heikentävät turvallisuuden tunnettasi?
5. Vaikuttaako se, liikutko yksin vai ryhmässä?
6. Millainen kaveripiirisi on?
7. Onko jalkautuva nuorisotyö sinulle tuttua? Jos on, millaisia kokemuksia sinulla on siitä?
8. Onko Helsingissä joku paikka, jonka koet erityisen turvalliseksi/turvottomaksi?
9. Oletko kohdannut ennakkoluuloja?

10. Onko tapahtunut jotain, mikä aiheuttaa pelkoa?
11. Miten turvallisuuden tunteen lisäämiseen voisi mielestäsi vaikuttaa?
12. Mitä nuorisotyöntekijät/poliisi/järjestyksenvalvojat voisivat tehdä?
13. Omia kommentteja / Minkälainen olo haastattelusta jäi?

Haastattelukysymykset muodostettiin tuottamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Esitimme tarvittaessa myös tarkentavia kysymyksiä haastateltavien vastausten pohjalta. Tarkentavien kysymysten avulla pyrimme löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkasteluun. Pyrimme kysymysten avoimuuteen ja johdattelemattomuuteen, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman todenmukaisia. Pidimme haastattelukysymykset ja tarkentavat kysymykset mahdollisimman neutraaleina, koska emme halunneet niiden tuovan esille ennakkoluuloja tai yleistyksiä.

Olenneisimmaksi haastattelun teemaksi nousi tutkimuskysymysten pohjalta subjektiivinen turvallisuus ja siihen vaikuttavat tekijät. Turvattomiksi koetut alueet nostettiin yhdeksi haastattelun aihealueeksi, jotta voisimme verrata, onko subjektiivisella turvallisuudella ja Helsingin alueellisilla rikostilastoilla yhtäläisyyksiä. Edellä mainittujen aiheiden lisäksi kysyimme poliisin ja järjestyksenvalvojien toiminnasta, koska tutkimukseen osallistuneet nuoret liikkuvat alueilla, joissa poliiseja ja etenkin järjestyksenvalvojia on runsaasti. Näiden lisäksi tahdoimme kysyä nuorten kokemuksista jalkautuvasta nuorisotyöstä tuottaaksemme tietoa Safe Stadi -hankkeelle. Rasismi, päihteet, turvattomiin tilanteisiin puuttuminen ja sukupuolinen häirintä olivat nuorten esiin nostamia aiheita, joista muodostui tutkimustulosten pääkäsitteitä.

5.3 Havainnointi

Puolistrukturoidun teemahaastattelun tukena käytimme havainnointia. Tieteellinen havainnointi on tarkkailua, eikä vain näkemistä, ja sille voidaan asettaa joi-takin vaatimuksia mitkä erottavat sen arkipäivän tarkkailusta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 207). Havainnoimme nuorten kohtaamispaikkojen yleistä tilannetta ja nuorten välistä vuorovaikutusta sekä myöhemmin tarkkailimme nuor-

ten itse esiin nostamia subjektiiviseen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä, esimerkiksi järjestyksenvälvojen toimintaa ja päihteiden käyttöä kohtauspaikoillamme. Haastatteluilla saadaan usein tietoa ilmiöihin liittyvistä normeista, mutta vasta havainnointi tuo ilmi ilmiöön liittyvän käyttäytymisen (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 81). Tämän vuoksi valitsimme havainnoinnin toiseksi tiedonkeruumenetelmäksi tukemaan tekemiämme haastatteluja.

Havainnointimenetelmänä käytimme osallistuvaa havainnointia, jolle on tyypillistä tutkijan osallistuminen tutkittavien toimintaan heidän ehdoillaan (Hirsjärvi ym. 2008, 211). Toimimme aktiivisesti nuorten kanssa ja sosiaaliset vuorovaikutustilanteet muodostuivat osaksi tiedonhankintaa. Nuorten tullessa tutummiksi osallistuvasta havainnoinnista tuli luontevampaa. Pyrimme kuitenkin vaikuttamaan mahdollisimman vähän läsnäolollamme, jotta tilanteet pysyisivät aitoina. Välillä keskityimme havainnoimaan jotain tiettyä, kuten nuorten vuorovaikutusta keskenään tai heidän käyttäytymistään virkavallan läsnäollessa. Toisinaan taas havainnoimme kokonaisvaltaisemmin nuorten suosimilla alueilla.

Tutkimuksen tuloksissa esitellyt havainnot ovat lainauksia omista muistiinpanoistamme. Havainnoinnit kirjattiin käsin tai kirjoittamalla puhelimen muistiinpanoihin päiväkirjatyylisesti. Joskus käytimme myös äänitystä havaintojen dokumentointiin ja myöhemmin litteroimme äänitteet. Nuoret tiesivät meidän tekevän opinnäytetyötä, ja siksi olevamme mukana jalkautuvassa työssä. Havainnoinnista kertomista emme kokeneet tarpeelliseksi, sillä havainnoimme nuoria julkisilla tai puolijulkisilla paikoilla, eivätkä he ole opinnäytetyössä esiintyvistä havainnoista tunnistettavissa.

5.4 Aineiston teemoittelu ja analysointi

Nauhoitimme kaikki haastattelut haastateltavien luvalla ja aloitimme aineiston litteroinnilla. Litteroinnin jälkeen tulostimme kaikki haastattelut. Tässä vaiheessa käytimme koodaamista apuna jäsentämään sitä, mitä aiheita aineistossa käsiteltiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92). Käytimme tulostettuihin litterointeihin erilai-

sia symboleja merkitsemään nuorten haastatteluissa nousseita yhtenäisiä kommentteja, ajatuksia ja teemoja. Koska toteutimme haastattelut teemahaastatteluina, oli luontaista teemoitella aineisto haastattelussa käytyjen teemojen pohjalta. Teemoiksi muotoutui myös haastatteluista nuorten itse nostamia aiheita ja teemoja kuvaavia kokemuksia. Vertailimme tiettyjen teemojen esiintymistä keräämässä aineistossa, sekä etsimme niitä kuvaavia kokemuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Tutkimuksemme aineiston analyysimenetelmänä käytimme sisällönanalyysia, joka on laadulliselle tutkimukselle hyvä tapa analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103). Sisällönanalyysillä järjestimme analysoitavan aineiston selkeään muotoon kadottamatta haastatteluiden sisältämää informaatiota. Analyysimme on aineisto-ohjaavaa, joten tarkastelemme aineistoa ensin sen omilla ehdoilla mahdollisesti myöhemmin sovit- taen sitä jo olemassa olevaan teoriaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117).

Aineistoa analysoidessa rajasimme tarkasti meille tarpeellisen tiedon, koska tutkimuksen selkeyden takaamiseksi kaikki ylimääräinen oli jätettävä pois. Selkeästä rajauksesta ja teemojen etukäteisestä valinnasta huolimatta oli otettava huomioon, että tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä on laadulliselle tutkimukselle tyypillinen piirre. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160.)

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden tueksi haimme tutkimussuunnitel- malla tutkimuslupaa Helsingin Nuorisopalveluilla, jonka lisäksi tutkimussuunni- telma hyväksytettiin opinnäytetyötä ohjaavalta opettajalta. Eettisyyden varmistamiseksi oli oltava erityisen tarkka siitä, että haastattelemamme nuoret ymmärsi- vät mihin haastatteluaineistoa tullaan käyttämään ja minkä vuoksi haastattelua dokumentoidaan. Tutkimukseen osallistuvien suojaan kuuluu se, että osallistu- jille selvitetään tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät ymmärrettävästi (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131). Tarkensimme tutkimuksen tarkoituksen haastateltaville

myös jokaisen haastattelun alussa. Tutkimuksen eettisyyttä tuki osallistumisen vapaaehtoisuus ja opinnäytetyöhön liitettyjen kokemusten anonymiys.

Eettisyyden säilyttämiseksi alaikäiset nuoret saivat kotiin vietäviksi kirjeen, jossa kerrottiin opinnäytetyöstämme ja sen tarkoituksesta. Kirje oli tarkoitettu lasten huoltajille, ja siinä kehoitettiin ottamaan yhteyttä, jos tutkimuksesta on kysyttävää, tai mikäli huoltaja ei halua nuoren haastattelua käytettävän osana opinnäytetyömme aineistoa. Tutkimukseen osallistuvien nuorten yksityisyyden suojaamiseksi jätimme pois kaikki tiedot, joista nuoret oltaisiin voitu mahdollisesti tunnistaa. Myös se, millä alueella olemme kohdanneet haastattelemamme nuoret, on jätetty pois tutkimuksesta haastateltujen anonymiteetin säilyttämiseksi.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastattelimme kahta tyttöä ja kuutta poikaa, jotka olivat iältään 16–20-vuotiaita. Molemmat tytöt olivat Suomessa syntyneitä kahden kulttuurin nuoria, ja kaksi haastatelluista pojista olivat muuttaneet Suomeen lapsena. Kaksi muuta haastateltavaa poikaa oli saapuneet Suomeen turvapaikanhakijoina vuonna 2015, ja heillä oli nyt Suomeen oleskelulupa. Edellä mainittujen lisäksi haastattelimme yhtä turvapaikanhakijaa, jonka turvapaikanhakuprosessi oli vielä kahden vuoden jälkeen kesken, ja yhtä paperitonta, jonka oleskeluoikeus Suomessa oli päättynyt maaliskuussa 2017.

Olemme jakaneet tutkimuksemme tulokset teemahaastattelun mukaisiin ja aineiston analyysivaiheessa tärkeiksi nousseisiin teemoihin, joiden alla tuomme esiin nuorten kokemuksia. Edellytyksenä haastattelujen saamiselle oli luottamussuhteiden luominen kohtaamiemme nuorten kanssa. Onnistuimme saavuttamaan luottamusta niiden nuorten keskuudessa, joita kohtasimme usein jalkautumisen myötä. Tästä syystä he olivat halukkaita osallistumaan myös haastatteluihin. Mitä tutummaksi olimme nuorille tulleet, sitä enemmän he myös uskalsivat kertoa kokemuksistaan haastatteluissa. Pyrimme valitsemaan haastatteluihin mukaan eri kaveripiireissä liikkuvia ja eri etnisistä taustoista olevia nuoria laajemman katsauksen saamiseksi.

Opinnäytetyössä esiintyvät sitaatit ovat suoria, puhekielisiä lainauksia nuorten haastatteluista. Sitaatit on nimetty henkilön sukupuolen ja iän mukaan, jotta haastateltavien kertomuksia olisi luontevaa seurata ja jotta heidän anonyymius säilyisi. Saman ikäisten nuorten kohdalla olemme lisänneet sukupuolen jälkeen järjestysnumeron, jotta myös heidän kommenttinsa ovat tunnistettavissa yksilöllisesti. Ymmärrettävyyden vuoksi olemme tarkentaneet hakasulkeiden sisään lainausten ymmärtämiselle olennaisia puuttuvia sanoja. Hakasulkeissa olevien sanojen on tarkoitus täydentää sitaatteja niin, että ne ovat ymmärrettävissä myös kontekstista irrallisina.

6.1 Turvallisuuden tunne

Itse koettu turvallisuus on jokaiselle henkilökohtainen asia, eikä se ole suoraan kytköksissä tilastoituun turvallisuuteen. Nuorten haastatteluissa oli paljon yhteneväisyyksiä riippumatta siitä, kuinka kauan he olivat asuneet Suomessa. Eri sukupuolten kokemukset heidän turvallisuuden tunteestaan erosivat kuitenkin toisistaan. Haastattelemamme pojat kertoivat kokevansa Helsingin turvalliseksi tai melko turvalliseksi.

En ole sillä mielellä, että joku voisi tehdä mulle jotain pahaa. Suomi on turvallinen. (Poika, 18 vuotta)

Mulla on oikeestaan kaikkialla turvallinen olo. – – Ongelmaa tulee, mut harvoin. (Poika 1, 20 vuotta)

Minulle se [Helsinki] on turvallinen alue koska en tappele eikä minun oleteta tappelevan. – – Ei täällä aina ole turvallista mutta sentään nyt on parempi. (Poika, 19 vuotta)

Kyllä, mä tunnen itteni kun mä oon yksin mä tunnen muutenkin turvaa mä voin niinkun puolustautuu, mut jos tulee enemmän porukkaa niin silloin ei voi mitään kun lähteä pako. (Poika 2, 20 vuotta)

Haastattelemamme tytöt kokivat enemmän turvattomuutta kuin pojat. Erityisen turvattomiksi he tunsivat itsensä yksin liikkussa ja öisin.

Mut jos mä oon kavereitten kaa niin tuntuu ain niinku turvallisemmalta kun olla yksin. Epäturvallista tunnetta ei tuu sillee kun mä oon kavereitten kaa. – – Kyl pimeellä [yksin liikkussa] on vähän pelottavaa, mut ei päiväl oo mitään hätää yleensä. (Tyttö, 17 vuotta)

Mä voin sanoo et ei [tunnu turvalliselta] kaikkialla. Yleensä ulkon esim yöllä mä en oikeesti uskalla liikkuu yksin. Mä oon oikeesti aina puhelimessa puhun kun mä oon kadulla. – – Joo eilenkin kun mä lähin puol 12 kotiin ja mun kaverin piti tulla saattaa mut ovelle asti kun mä pelkään niin paljon. (Tyttö, 16 vuotta)

Vain yksi pojista koki tyttöjen tavoin yhdessä liikkumisen ja kaveripiirin seurassa olemisen turvallisemmaksi kuin yksinolon.

Kavereiden seurassa on turvallista, mutta joskus kun on yksin niin tuntuu, on semmonen vähän pelokas olo. (Poika 3, 20 vuotta)

6.2 Fyysinen väkivalta

Kaikki haastateltavat kertoivat joutuneensa jollain tavalla osallisiksi väkivaltatilanteisiin. Molemmat tytöt kertoivat, etteivät olleet itse joutuneet väkivallan kohteeksi, mutta olivat olleet sivusta todistamassa ystävien tappeluita. Haastatelluista pojista moni oli ollut osallisena väkivaltatilanteissa ja kaksi heistä kertoi, että heitä oli uhattu väkivallalla ilman syytä. Kaikki nuoret kokivat väkivallan olevan yksi koettuun turvallisuuteen negatiivisesti vaikuttava tekijä.

Mä olen pelännyt silloin kerran kun me tultiin – – [kotimaasta] Suomeen viikon päästä. Mä tutustuin yhteen suomalaiseen naiseen ja istuin sen kanssa mäkkärissä ja yksi sellainen humalainen ihminen tuli ja yritti lyödä mua. Silloin mä vaan kerran pelkäsin. (Poika, 18 vuotta)

Pari kolme päivää sitten joku mustalainen uhkaili mua keskustassa. (Poika 3, 20 vuotta)

Oon joutunut tappeluun mutta en mihinkään tommoseen puukkotappeluun. (Poika 1, 20 vuotta)

Mä en oo koskaan joutunu [tappeluun] mut mä oon nähny et mun kaveri joutuu. Kyl mul tulee siitä epämiellyttävä olo jos mä nään et mun kaveri hakataan porukalla. En mä tiedä mitä mä teen. (Tyttö, 16 vuotta)

Muutamassa haastattelussa nousi esille yhteys rasismiin ja fyysisen väkivallan välillä. Kysyttäessä tappeluiden syntymisen syistä nuoret kertoivat, että rasistisilla solvauksilla oli usein seurauksena fyysiset yhteenotot.

Tappelut lähtee siitä, että rasistisuutta ja negatiivisuutta silleen että joku vaikka sanoo jotain neekerisanaa ja joku kaveri saattaa sitten ylireagoida, kyllä mä ymmärrän mä oon nähnyt ihmisiä jotka oikeesti sanoo mua neekeriks ja mä en oo jaksanu välittää. (Poika 2, 20 vuotta)

Muutaman nuoren kertomuksista nousi esille että myös fyysiset väkivaltatilanteet ovat kytköksissä erityisesti päihtyneisiin henkilöihin, heidän uhkaavaan käytökseensä tai sekakäyttäjien velkoihin. Yksi nuorista kertoi myös ystävien välisten riitatilanteiden johtuvan hänen kaveriporukassaan päihteistä.

Tappelut johtuu ekstaasista, marihuanasta ja naisista (Poika 3, 20 vuotta)

Muutammat nuoret kertoivat itse pyrkivänsä välttämään fyysisiä yhteydenottoja keskustelemalla. Joskus tämä oli onnistunut, joskus keskustelusta huolimatta oli ajaututtu väkivaltatilanteeseen.

Sit se narkkari haukku monikolla sitä sanaa et neekerit. Sillon mä menin niinku juttelee sille et mikä on? Sit se alkaa egoilee mulle et mitä sä aiot tehdä asialle. Sit mä vaa sanoin et mitä halusin vaa puhuu sulle. Sit siin seisottiin ja se löi mua kerran. Mäki löin kerran. (Poika 1, 20 vuotta)

6.3 Päihteet

Haastateltujen nuorten turvallisuuteen negatiivisesti vaikuttavaksi tekijäksi nousi myös päihteiden käyttö. Useimmiten kyse ei ollut omasta tai ystävien päihteiden käytöstä, vaan ulkopuolisten tuntemattomien aikuisten päihtymisestä. Haastateltavat nuoret kokivat, että erityisesti sekakäyttäjiä kohdatessa syntyi usein konfliktitilanteita.

Se tuli kysymään multa onks mulla mitään myynnissä mitään ekstaasia tai marihuanaa. Kun mä vastasin kielteisesti ei, niin sit se veti vähän pidemmän puukon taskusta ja mä vetäydyin kavereitten kaa tilanteesta pois. (Poika 3, 20 vuotta)

Vaikka monet nuoret kertoivat kokevansa olonsa turvalliseksi Helsingissä, päihytyneet henkilöt ja heidän läsnäolonsa teki monen haastatellun nuoren olon turvattomaksi muuten turvallisessa tilanteessa.

Mua ei koskaan pelota ellei se oo joku känniläinen. (Tyttö, 16 vuotta)

Ja sitten niinkun kaikki jotka juo ja polttelee jotain muuta ku tupakkaa [tekevät olon turvattomaksi]. (Tyttö, 17 vuotta)

Mitä se ihminen on, et vaikuttaks vaikka se mitä se on käyttäny edellinen päivä tai mitä ikinä onkaan, se on vaan ainut se mistä mä en tykkää jostain ihmisistä. Et sillon kun ihminen on pää ihan toistenpäin

[päähtynyt] niin voi sattua ihan mitä tahansa. – – Juopuneet tai narkit joo. (Poika 1, 20 vuotta)

Emme kysyneet haastatteluissa nuorten omasta päihteiden käytöstä, mutta se nousi esiin joidenkin kohdalla. Myös jalkautuvaa nuorisotyötä tehdessä ja havainnoidessa näimme nuorten alkoholinkäyttöä, joka painottui viikonlopuille. Yksi haastateltu nuori kertoi käyttävänsä alkoholin lisäksi myös muita päihteitä, ja kaksi haastateltavista olivat osallisina myös huumeiden välitykseen ja myyntiin.

En tiä miks käytetään kamaa. Enemmän myydään sitä. Rahan takia. Se tulee ja antaa kamaa ja poistuu sitten paikalta. Sen vastineeksi pitää tehdä jotain. Jos saa jotain niin sitten pitää tehdä jotain. – – Kun olin [toinen kaupunki Suomessa] niin en juonu edes alkoholia. Kun tulin Helsinkiin niin alko tämä kaikki. (Poika 3, 20 vuotta)

6.4 Rasismi

Käsitteitä rasismi ja syrjintä käytetään joskus samaa tarkoittavina, vaikka syrjintä on yläkäsite, jonka alle rasismi kuuluu. Rasismi tarkoittaa oletetun ihmisryhmän arvottamista alempiarvoiseksi esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansallisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasismi on jonkin ihmisryhmän tai sen jäsenen arvon alentamista. (Ei rasismille! i.a.)

Rasismi nousi esille kaikissa kahdeksassa haastattelussamme. Nuorten kokemukset olivat yksilöllisiä, mutta niistä oli löydettävissä paljon yhteisiä piirteitä. Kaikki haastattelemamme tummaihoiset nuoret olivat joutuneet kohtaamaan ihonväriinsä kohdistuvaa rasismia. Yksi nuorista kertoi myös kohtaavansa rasismia liikkueensa tummaihoisten ystäviensä seurassa. Näissä tapauksissa rasismi esiintyi usein solvauksina ihonväriin liittyen. Muilla haastateltavilla rasismi liittyi yleisesti heidän etniseen taustaansa ja siitä kumpuaviin stereotypioihin.

Jos mä oon niinku eriväristen ihmisten kaa, varsinkin jos on ihmisii jotka on rasistei ni joku voi vaikka huutaa et neekerit. (Tyttö, 17 vuotta)

Nykyään kun mua haukutaan n-sanan mä vaan nauran ihmisille ja kävelen pois. Se on mun mielestä fiksumpi päätös. (Poika 1, 20 vuotta)

Nuorten oli hankalaa vastata kysyttäessä ovatko he kohdanneet ennakkoluuloja. Ainoastaan yhden tytön haastattelussa nousi suoranaisesti esiin hänen kulttuuri-taustaan kohdistuvia ennakkoluuloja ja rasismia. Nuori kertoi kohdanneensa rasismia jopa kunnallisvaalien Perussuomalaisten kampanjapisteellä.

Sit se oli tällee et ”Miks sä et lähetä rahaan somaliaan?”. Niinku mä oon alaikänen mul ei oo ansioita tai mitää. Se sano mulle niin monta kertaa et miks en mä lähetä rahaa somaliaan niinku Unicef ja tällee. – – Somalit on varkaita. Somalit halua sossult rahaa, ne ei työsken-tele”. Ne ennakkoluulot tulee joltain skinareita [skinhead], joltain suomalaisilta rasisteista. Mulle on sanottu päin naamaa. Joskus kun oli vaalit niin just siin Perussuomalaisten pisteel. (Tyttö, 16 vuotta)

Kaksi haastattelemamme poikaa kertoivat puolestaan kokevansa, että he joutuvat muita nuoria useammin virkavallan epäilyn kohteeksi. Heidän mukaan tarkkailu oli monesti aiheetonta ja he kokivat, että virkavalta ei olisi toiminut samalla tavalla kantasuomalaisten nuorten kanssa.

Ja siitä mä en tykkää että en oo välttämättä tehny mitään pahaa ja heti pitäs tulla ja tarkistaa. Et jos ois ollu joku suomalainen ne olis antanu vaa olla mut ulkomaalainen nii ne ei usko sitä. Mutta riippuu poliisista ja kaikki ei oo kyllä ihan samanlaisia. (Poika 1, 20 vuotta)

Kukaan haastattelemamme nuori ei ollut kohdannut rasistista kohtelua tai ennakkoluuloja ikätovereiden toimesta. Poikkeuksetta kaikki nuorten kohtaama rasismi tuli tuntemattomilta aikuisilta, jotka nuorten mukaan olivat kantasuomalaisia. Kaikkien haastateltujen kohtaaman, kantasuomalaisten aikuisten suunnalta tulleen rasismin lisäksi yksi nuorista toi esiin myös eri etnisten ryhmien tai yksilöiden välillä olevan mahdollisen syrjinnän.

Ehkä kuukausittain [rasismin kohteena] ja se tulee aina joltain aikuisilta ei koskaan nuorilta. (Tyttö, 16 vuotta)

Mä oon vaan kohdannu aikuisia jotka on sanonu rasistisia kommentteja. Kantasuomalaisia. Kaveripiirin kesken ei syrjintää, eikä koulussa myöskään. (Tyttö, 17 vuotta)

On olemassa ulkomaalaisii jotka ei tykkää ulkomaalaisista. Ei oo tietty ryhmä, jokainen saa päättää mistä ite tykkää. (Poika 2, 20 vuotta)

Eräässä haastattelussa tuli ilmi myös nuorten kohtaaminen katupartioiden kanssa. Tällaisia samanlaisia kohtaamisia todistimme myös jalkautuessamme Helsingin keskustassa. Soldiers of Odin -niminen katupartiojärjestö tuli nuorten suosimalle alueelle useiden videointivälineiden kanssa ja kulki nuorisojoukon halki kuvatun maahanmuuttajanuoria heitä provosoiden.

Mä nain rasisti. Hän otti puhelin ja laittoi Live-video [reaaliaikainen videojulkaisu]. Ja keskustassa kiertää. Mutta ei oo huutanu mulle. Mutta ne laittaa vaatteet mikä se on se merkki. Ja mun kaveri sano että he on rasisti. (Poika, 17 vuotta)

Odinin Sotilaat [Soliders Of Odin] kulkivat alueen poikki juuri siltä puolelta missä nuoret aina oleskelivat. Heitä oli liikkeellä isompi joukko, ainakin 20 henkilöä. Tunnelma muuttui selkeästi kireämmäksi ja aluksi kaikki nuoret olivat hiljaa. Muutama huutelu tuli molemmin puolin, mutta ei kuitenkaan mitään isoa. Kulkue kulki jonossa mukanaan ainakin yksi iso videokamera ja iPad joilla kuvasivat nuoria ohikulkiessaan. Muutama heistä kuvasi myös puhelimesta. Jotkut nuorista vastasivat videokuvaukseen ottamalla omat puhelimensa esille, ja kuvasivat Odinin Sotilaita takaisin. Nuorten ottaessa puhelimet esille ja kuvatessaan yksi järjestön jäsenistä huusi aggressiivisesti ja kovaan ääneen "No filming! No filming!" [kielsi kuvaamista]. Nuoret pitivät heitä tarkasti silmällä ja olivat selkeästi hieman varautuneita. Kun Odinin Sotilaat olivat poistuneet painostava ilmapiiri tuntui laskeutuvan ja nuoret olivat selkeästi paljon rennommin, tosin hieman tuohtuneita Odinin Sotilaista ja heidän kuvaamisestaan. (Havainnointipäiväkirja)

Monien nuorten haastatteluissa tuli ilmi, että rasismi vaivaa heitä. Nuoret kokivat turhautumista siitä, ettei tilanne ollut muuttunut monikulttuurisuuden lisääntyessä. Nuoret kokivat rasismin vakavana asiana, johon on tärkeää puuttua.

Mua suututtaa. Kun 2017 noita rasisteja on vieläkin Helsingissä, jossa on suomen eniten maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Ja eiks rasismi oo aika vakava asia? (Tyttö, 16 vuotta)

6.5 Sukupuoleen perustuva häirintä

Yhtenä suurena subjektiivista turvallisuutta alentavana tekijänä haastattelemamme tytöt ilmaisivat eri tavoin ilmenevän sukupuoleen perustuvan häirinnän. Sukupuolinen häirintä on sukupuoleen perustuvaa ei-toivottua, loukkaavaa tai hämmentävää huomiota, jolloin häirinnän kohde tuntee olonsa usein pelokkaaksi, häväistyksi tai vihaiseksi. (Aaltonen 2012, 83–84.) Sukupuoleen perustuva häirintä ilmeni kokemuksissa sopimattomina puheina, vihjailuina, seuraamisena ja kosketteluna, tai koskettelyn yrityksenä.

Tuu tänne, sä oot kaunis ja tälläst. Yrittää pyytää puhelinnumeroo, sit ne on sillee mennään meille. (Tyttö, 17 vuotta)

Huutelee jotain seksuaalisii kommenttei. "Uuu sexy girl" ja tällasta. Ne alkaa vinkkailee silmä tai seurailee tai pyytää numeroo. (Tyttö, 16 vuotta)

Haastateltavia vaivasi se, että kaikki huutelijat ovat täysi-ikäisiä, eikä heitä häirinyt tyttöjen alaikäisyys. Vaikka tyttöjen nuori ikä olisi tiedossa, heille oli ehdotettu vierailua kotiin tai tarjottu alkoholia. Tyttöjen mukaan kaikki heitä ahdistelleet ovat olleet täysi-ikäisiä miehiä.

Ne jotka huutelee on varmaan jotain kaksikymppisii. Et ne on ylittäny sen 18 v. (Tyttö, 17 vuotta)

Yks mies sano et haluuttekste viinaa tai haluuttekste tulla chillaa mun kämppään. Se oli 20 vuotias. Kaveri oli heti et ei mul on duunii aamulla. Sit me lähettiin se kysy mejän numeroo. Just tollasessa tilanteessa mä pelkään jos ne alkaa pyytää niitten himaan, kuiteski ne näkee selvästi et mä oon alaikänen ja se kysy mun ikää ja mä sanoin et mä oon 16. (Tyttö, 16 vuotta)

Haastatellut tytöt kertoivat kokevansa häirintää viikoittain. He kertoivat olevansa jollain tasolla tottuneet huuteluun, mutta se teki edelleen olon turvattomaksi ja tuntui alentavalta.

Se ei tunnu sillee hyvältä kun ne sanoo sen. Ei pitäis välittää. Mutta kun mä oon just semmonen ihminen joka välittää. (Tyttö, 16 vuotta)

No kyl joskus pelottaa jos ne yrittää lähennellä. Se on vaa sillee, jos mulle aletaan huutelee jotain vähän erilaista kun moi tai hei. Kyl se sit sillee tuntuu tosi oudolta, mua alkaa sillein sisältä pelottaa. (Tyttö, 17 vuotta)

Myös median uutisoinnin vaikutus turvallisuuden tunteeseen tuli ilmi yhdessä haastattelussa.

Mua pelottaa et mut raiskataan. Kaikis otsikois on aina tälle et joku on raiskattu. (Tyttö, 16 vuotta)

Molemmat haastattelemamme tytöt ratkaisivat useimmiten häirintätilanteet poistamalla tilanteista. Toinen nuorista kertoi joskus turvautuneensa järjestyksenvallvoijien apuun, kun tilanne meni fyysisen ahdistelun ja koskettelun puolelle. Toisen nuoren kohdalla tilanteet eivät olleet menneet niin pitkälle, että hän olisi pyytänyt muilta apua. Nuorilla oli ollut myös kokemuksia nuorisotyöntekijän puuttumisesta ahdistelutilanteeseen.

Mä vaan poistun tilanteest, mä en haluu yhtään puhuu tai mitään vastaavaa. (Tyttö, 17 vuotta)

Ja osataan me noi ahdistelutki hoitaa ite esim. Lähtemällä karkuun ni ei ne jaksa enää tulla perään. (Tyttö, 16 vuotta)

Sukupuoleen perustuva häirintä ei ollut yksi haastatteluihin etukäteen valituista teemoista, vaan tytöt nostivat sen itse esiin omissa haastatteluissaan yhtenä turvallisuutta heikentävänä tekijänä. Kukaan pojista ei tuonut haastattelussaan esiin itseensä kohdistuvaa sukupuolista tai seksuaalista häirintää. Yksi haastatelluista pojista nosti kuitenkin nuorten tyttöjen tilanteen esiin haastattelussaan, tuoden esiin epäilyksen groomingista, joka tarkoittaa lasten houkuttelemista seksuaalisiin tekoihin. Korvauksen ei tarvitse välttämättä olla rahaa, vaan se voi olla myös vaatteita, meikkejä tai päihteitä (Aaltonen 2012, 160.)

Haastattelemamme nuori kertoi näkevänsä Helsingissä paljon toimintaa, jonka hän koki liittyvän lasten houkuttelemiseen ja heidän "puolelleen ostamiseen". Muut haastattelemamme eivät nostaneet esiin kokemiaan vastakkaiseen sukupuoleen ja heidän mahdollisiin turvallisuusuhkiin liittyviä kokemuksia.

Mä ymmärrän sen et 13–15-v nuori tyttö sä tuot sille alkoholi, se ottaa vastaan, sä tuot sille vaatteita se ottaa vastaan, kaiken se ottaa vastaan. Jos sä tuot sille kaiken mitä se halua, niin tottakai sä hallitset sen päätä. Ja se on lapsi. (Poika 2, 20 vuotta)

6.6 Turvattomiksi koetut alueet

Tutkimuksessa kolme nuorista koki etenkin Kontulan turvattomaksi, joko omien kokemusten tai muiden puheiden perusteella. Kontulassa nuorten turvattomuutta lisäsi alueella runsaasti esillä oleva päihteiden käyttö sekä heidän kokemuksensa väkivaltaiseksi yltyvistä tilanteista. Yksi haastatelluista nosti esille myös Itäkeskuksen, joku taas Mellunmäen ja Vuosaaren alueet.

Kontula, siel on tosi paljon nistei ja alkoholistei. Mä oon enimmäkseen kuullu, niin en halua mennä sinne. (Tyttö, 17 vuotta)

On. Kontula. Mä oon ollu siellä koulussa. Siellä mä oon kanssa nähny ihmisii paljon et on kaikenlaista tapahtuu melkeen aina siellä. No esim tappelut, puukotukset. Ja sen lisäksi mä oon kuullu kaikkii juttuja mitä on tapahtunu lehdessä nii ei. (Poika 1, 20 vuotta)

Mua pelottaa et mut kidnapataan, koska meidän piholla on lappuja et kadonnut tämä kadonnut tämä ja tunnistatteko tän. Mua pelottaa et mut napataan. – – Omalla asuinalueella on tällasia ilmoituksia. – – Steissil ja Itikses ei oo turvallinen olo. Kyl mä voin vapaasti kävellä siel ulkon ja tälle mut sitku mennää kauppakeskukseen niin sillon ei oo turvallinen olo, koska musta tuntuu että joku lähtee perään tai tiiäksä. Mua ahdistellaan aina. (Tyttö, 16 vuotta)

Kolme haastateltavaa olivat sitä mieltä, että alueella ei ole mitään merkitystä turvallisuuden tunteeseen vaikuttavana tekijänä. He eivät kokeneet, että pelko rajoittaisi heidän liikkumistaan eri puolilla Helsinkiä. Yksi kolmesta mainitsi kuitenkin, että Kaisaniemen puiston olevan yöaikaan sellainen alue, missä hän ei halua liikkua, koska paikka on pimeä ja siellä liikkuu paljon päihteiden käyttäjiä.

Ei. Me mennään mihin vaa. (Poika, 18 vuotta)

Ni ei oo kyllä olemas semmosta, et mä en väkivallan takia tai syrjinnän takia tai mitään semmosta et oon vähemmistö tai kuulun vähemmistöön tai mitään semmosta, en välttä sen takia mitään paikkaa. (Poika 2, 20 vuotta)

6.7 Turvattomiin tilanteisiin puuttuminen

Tutkimuksessa kaikki nuoret toivoivat puuttumista erilaisiin turvattomuutta aiheuttaviin tilanteisiin. Puuttumista toivottiin kaikilta aikuisilta, ohikulkijoilta ja eri ammattiryhmiltä.

6.7.1 Poliisi

Poliisin tehtävänä on tuottaa turvallisuuspalveluita, mutta myös edesauttaa säilyttämään yhteiskuntajärjestystä ja turvallisuutta (Poliisi i.a.). Poliisin puuttumisesta nuorilla oli erittäin ristiriitaisia ja toisistaan poikkeavia mielipiteitä sekä kokemuksia. Mielipiteet poliisista heijastuivat selkeästi nuoren tämänhetkisen elämäntilanteeseen ja heidän aikaisempiin kokemuksiin poliisin kanssa toimimisesta.

Kaksi haastattelemistamme nuorista koki poliisin läsnäolon erittäin vahvasti yhtenä turvallisuuden tunnetta kasvattavana tekijänä. He mainitsivat sen haastattelussa heti ensimmäisenä asiana turvallisuuteen vaikuttajana. Molemmat näistä nuorista kokivat poliisin olevan heti paikalla tarvittaessa.

Ainakin jos jotain tapahtuu, poliisii on paikalla. Heti tulee. Parlamentinpuistossa siellä – – tappelu ja näin että heti tuli poliisi siellä. – – Sen takia emme pelkää. (Poika, 18 vuotta)

Munkin mielestä Suomen valtio toimii hyvin. Ja poliisi. Jos pientäkin tapahtuu, poliisi tulee heti. (Poika, 17 vuotta)

Muut haastattelemamme nuoret eivät ainakaan suoraan todenneet poliisin paikallaolon vaikuttavan turvallisuudentunteeseen. Tästä huolimatta kaikki haasta-

teltavat kokivat poliisin läsnäolon rauhoittavan levottomia tilanteita. Ymmärrettävistä syistä haastattelemamme paperiton sekä laittomuuksiin syyllistynyt nuori eivät toivoneet poliisin lisäävän näkyvyyttään katukuvassa.

Joten vaikka et aiheuttaisi ongelmaa mutta olet vain paikalla he saattavat ottaa kaikki [henkilötodistukset] kaikilta siellä. Mutta joskus on hyvä että he tulevat koska se myös rauhoittaa paikan. (Poika, 19 vuotta)

Pyörin piireissä missä varastetaan ja käytetään huumeita, joten en halua olla poliisin kanssa tekemisissä. (Poika 3, 20 vuotta)

Haastateltujen nuorten halu turvautua poliisiin oli erittäin vaihtelevaa. Eräs nuori kertoi, ettei tietäisi mitä tehdä väkivaltatilanteessa, sillä poliisille kertoessa häntä voitaisiin syyttää lavertelusta. Nuorella oli myös huoli muiden nuorten saamista seuraamuksista, mikäli poliisi kutsutaan paikalle.

Jos soitan poliisille, on vasikka, jos meen väliin mutkin hakataa niit on enemmän ja tälle. – – Jos joku puuttuis, joku aikuinen puuttuu ilman et tulee poliisei tai mitää tällasta. – – Miksi siit pitää tehdä nii iso juttu et kytät ja kaikki tulee välii – –. Koska nuori saa niin paljon ongelmii jos se tappelee, siihen tulee rikosmerkintä, ja se voi vaikuttaa siihen työn saamiseen vaan sen takii et se oli pelleilee nuorena. (Tyttö, 16 vuotta)

Sama nuori kertoi, ettei myöskään usko poliisiin ottavan nuoria tosissaan joissakin tilanteissa, mutta kertoi tämän olevan hänen oma ennakkoluulonsa. Erään toisen nuoren haastattelussa nousi ilmi myös ennakko-oletus siitä, että nuoren kutsuessa poliisi paikalle hän joutuu itse ongelmiin virka-avun pyynnöstä.

Must tuntuu et poliisin ei ota tommosii asioita vakavasti varsinkin kun se tulee mejän suusta, mejän nuorten jotka hengaa [tietty alue Helsingissä]. – – Mul on vaa ennakkoluuloja. (Tyttö, 16 vuotta)

Soitan poliisit paikalle. – – Mä oikeesti luulin et ne heittää mut putkaan sen takii kun mä niit vaivaan – – Mut arvaa mitä. Yks pysäkki siitä ne heitti mut kotiin niitten poliisiautolla. (Poika 2, 20 vuotta)

Kaksi nuorista nosti esille sen, että jos asian esittää poliisille asiallisesti ja selkeästi poliisin kanssa toimimisessa ei olisi ongelmaa. Tällöin myös poliisi ottaa nuorten huolen vastaan ja tosissaan.

Tottakai [poliisi] uskoo jos mä selitän oikein. Jos mä en osaa selittää oikeen tottakai ei usko. Jos mä selitän sullekin jotain enkä selitä hyvin ja sekoitan sitten säkin et usko. (Poika, 18 vuotta)

Riippuu siitä miten vakavaa se on. Jos joku alkaa koskettelee niin se menee sit poliisille. Luotan poliisiin. Jotkut poliisit ottaa nuoret tosissaan. Se riippuu et jos sanot sen leikkisäl taval, en usko et poliisi ottaa tosissaan. (Tyttö, 17 vuotta)

Aikaisempien huonojen kokemusten vaikutus poliisiin suhtautumiseen näkyi erityisesti kahden nuoren miehen haastatteluissa. Aikaisemmat huonot kokemukset olivat jättäneet jälkensä yleisellä tasolla nuoren luottamukseen ja suhtautumiseen poliisin toimintaan puolueettomana toimijana. Toinen nuori kertoi joutuneensa tappelun yhteydessä tuomituksi väärin perustein. Hän koki kulttuuritaustansa olleen syynä virheelliseen tuomioon, ja siksi hänellä ei ollut juuri luottamusta poliisin toimimiseen ja erityisesti poliisin puolueettomuuteen.

Se narkkari haukku monikolla sitä sanaa et neekerit. – – Sit siin seisottiin ja se löi mua kerran. Mäki löin kerran. – – Sill murtui nenä yhestä lyönnistä. Sit mentiin tonne koppiin ja se alko jatkaa sitä samaa sanaa. – – Sit se meni oikeudessa vaikka oli kamerat ne sano että mä olin se syyllinen. Koska mä tulin kuulemma takaapäin lyömään sitä. – – Esim tappelussa jos toinen on suomalainen toinen ei, ne uskoo enemmän siihen mitä se suomalainen sano eikä se toinen vaikka se toinen on ihan oikeessa. En tykkää poliiseista. (Poika 1, 20 vuotta)

Toinen haastattelemamme nuori mies kertoi joutuneensa lapsena poliisin väkivallan kohteeksi kuulustelun yhteydessä. Nuori ei ollut tällöin suostunut vastamaan poliisin esittämiin kysymyksiin, jolloin poliisi oli lyönyt häntä avokämmenellä kasvoille. Hän oli tuolloin 12-vuotias ja juuri saapunut Suomeen.

Me lähettiin kauppaan pölliin jotain, me jäätiin kiinni siitä. – – Ne vei mut poliisiasemalle ja ne kysy multa mistä päin oot mikä sun nimi on. “En tiä”. Missä sä asut? “En tiä.” Mikä sun äidin nimi on? “En tiä.” Poliisi anto mulle suoraan sanottuna avarin, et ne tiedot tuli suusta ulos automaattisesti. Sen jälkeen hän ties missä mä asun ja mikä mun nimi on. En mäkään tiedä olisko se saanut tehdä ja siinä tilanteessa mä en tienny ees et olisinko mä voinu nostaa [syytettä] koska mä en tienny suomen laista pätkääkään sillon, mä olin just uus. Mul ei ollu mitään sananvaltaa. – – Ja vielä kun mulle osotetaan et tuolla

vielä toinen nurkka, missä ei oo kameroita. Saman tien tiedot tuli suusta ulos automaattisesti. (Poika 2, 20 vuotta)

Huonoista kokemuksistaan huolimatta nämä kaksi nuorta uskoivat, etteivät kaikki poliisit ole samanlaisia. Nuorten mielestä osa poliiseista teki hyvää työtä, eivätkä nuoret olleet tuomitsemassa kaikkien poliisien toimintaa huonoksi edes omien kokemustensa pohjalta.

Poliisista jotkut on rasisteja ja jotkut ei. – – Mutta riippuu poliisista ja kaikki ei oo kyllä ihan samanlaisia. (Poika 1, 20 vuotta)

Et ei kaikki ole samanlaisia mutta ne kaikki ei vaan tee samalla tavalla niiden töitä. Ok on olemassa on kunnollisia työntekijöitä ja epä-kunnollisia työntekijöitä. Yks niistä tekee väärin ei ne kaikki voi olla samanlaisia. (Poika 2, 20 vuotta)

6.7.2 Järjestyksenvalvojat

Nuorten suhtautuminen järjestyksenvalvojiin oli selkeästi neutraalimpi kuin poliiseihin, ja mielipiteet järjestyksenvalvojien läsnäolosta olivat melko yhteneviä. Momen nuoren haastattelussa nousi esille kokemus siitä, että järjestyksenvalvojat ottivat heidän huolensa tosissaan. Kaikki nuoret myös suosivat järjestyksenvalvojien läsnäoloa poliisin läsnäolon sijasta. Monet nuoret nostivat syyksi sen, että usein poliisin ollessa paikalla tilanteista syntyi vakavammat seuraukset kuin järjestyksenvalvojien ratkoessa tilannetta.

Vartijat kyllä aina puuttuu jos niille sanoo jotain. Vartijoiden kaa ei oo mitään ongelmaa. (Tyttö, 17 vuotta)

Vartijoiden läsnäolossa ei ole mitään ongelmaa, se olis paras vaihtoehto. (Poika 3, 20 vuotta)

Haastateltavista ainoastaan kaksi sanoi, että ei toivoisi järjestyksenvalvojien puuttuvan väkivaltaisiin tilanteisiin. Toinen nuorista koki, että haluaa itse hoitaa asiansa ulkopuolisten puuttumatta. Toinen nuori puolestaan kertoi haastattelussa, että ei toivo järjestyksenvalvojien olevan läsnä, sillä koki järjestyksenvalvojien puuttuvan tilanteisiin välillä ilman syytä. Hänen kokemuksensa oli, etteivät

jotkut järjestyksenvalvojista kuunnelleet nuorta edes tilanteessa, jossa nuori oli täysin rauhallinen.

Sillon vaa mua niinkun enemmän ärsyttää. Koska jotkut vartijat on semmosia et ne tekee tahalteen jotkut asiat mitä muut ei esim halua. Vaikka sä oot ihan rauhottunu silti. Vaikka sä haluat selittää ne ei halua kuulla sua. (Poika 1, 20 vuotta)

Kumpikin haastatelluista tytöistä oli selkeästi sitä mieltä, että järjestyksenvalvojen läsnäolo oli heille yksi turvallisuutta edistävä tekijä. Toinen tytöistä kertoi järjestyksenvalvojen puuttuneen useaan tilanteeseen, missä hän oli joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi. Järjestyksenvalvojen puuttumisesta huolimatta nuori koki, että järjestyksenvalvoja on välillä liian vähän paikalla. Toisen tytön haastattelussa nuori kertoi, ettei hän ole joutunut turvautumaan ahdistelutilanteessa järjestyksenvalvojiin, koska ahdistelu ei ollut mennyt fyysiseksi. Molemmat haastatelluista tytöistä kokivat kuitenkin järjestyksenvalvojen läsnäolon merkitykselliseksi kohdatessaan sukupuolista häirintää julkisilla paikoilla.

Joo sillee, koska aika mont kertaa kun mua on ahdisteltu niin mä oon kertonu siitä järjestyksenvalvojalle. Kerran muuten yks mies tuli ihan koskettelee meitä, steissillä, sit me mentiin kertoo järjestyksenvalvojalle. Sit se pidätettiin. Me oltiin sillon alle 16. – – Välillä tuntuu että järkkäreitä on liian vähän. (Tyttö, 16 vuotta)

Jos ne yrittää lähennellä niin haluan et joku ees puuttuis siihen. Jos ne vaan huutelee niin ei se oo niin vakavaa. En oo joutunut sanoo vartijoille. Ei oo menny niin pitkälle, et tarvis kertoo vartijoille. (Tyttö, 17 vuotta)

Myös havainnoinnin kautta nousi ilmi, että järjestyksenvalvojen puuttuminen väkivaltilanteisiin rauhoitti tilanteet usein nopeasti. Monesti tilanteissa pelkkä järjestyksenvalvojen voimakas äänenkäyttö ja uhkaus pippurisumutteen käytöstä riitti tilanteen ratkaisuun. Kääntöpuolena järjestyksenvalvojen puuttumiselle oli, että tilanteet siirtyivät usein muualle järjestyksenvalvojen näkymättömiin ja jatkuivat siellä.

27.6.2017. – – portaissa yksi [maahanmuuttajataustainen poika] tuli puhumaan muille. Siitä lähti tappelu kahden pojan kesken portaikossa – – ulkopuolella. Järjestyksenvalvojat olivat hyvänä hetkenä

paikalla ja juoksivat tilanteeseen. Huusivat "Irti, irti!" ja olivat pippuriumute kädessä valmiudessa. Tilanne loppui heti. – – Tilanne siirtyi läheiseen puistoon, jonne seurasimme perässä ja ilmoitimme poliisille. (Ote havainnointipäiväkirjasta)

Havainnoinnin pohjalta tuli ilmi, että vaikka haastattelemamme nuoret kertoivat, että toivoisivat järjestyksenvalvojen olevan paikalla turvaamassa tilanteita ja es-tämällä yhteenottoja, he usein ärsyntyivät järjestyksenvalvojen käskiessä heitä poistumaan kulkuväyliltä oleilemasta tai tupakoimasta ulko-ovien edustalta. Vas-tusteluista ja nuorten asenteesta huolimatta järjestyksenvalvoilla oli kuitenkin auktoriteettia poistaa nuoret paikalta.

21.6. Tappelu. – – Välikohtauksen jälkeen ilmapiiri oli selkeästi jän-nittynyt ja nuorista oli havaittavissa tiettyä kireyttä. Järkkäreitä koh-taan oli myös pientä vastustelua ja suhtautuminen heihin oli ärsyyn-tynyt, kun he pyysivät nuoria poistumaan portaikosta välikohtauksen jälkeen. (Ote havainnointipäiväkirjasta)

6.8 Jalkautuva nuorisotyö

Kysyttäessä haastatelluilta nuorilta heidän kokemukstaan tai mielipidettään nuori-sotyön vaikutuksesta turvallisuuden tunteeseen, vastaus oli yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta yksimielinen. Nuorisotyöntekijän läsnäolo tilanteissa vaikutti po-sitiivisesti nuorten turvallisuuden tunteeseen ja tutun aikuisen läsnäolo oli merkit-tävää nuorille.

Mun mielestä se on aika kiva et te yritätte auttaa nuoria ja ootte, an-natte niille turvallisuutta. – – Ni se on aika kiva et te yritätte tehdä nuorten ympäristöstä turvallisen. – – Kyl mul tulee aina turvallisempi olo kun siin on joku aikuinen jota mää tunnen vieres. (Tyttö, 16 vuotta)

Totta kai on! Te yritätte auttaa. – – Jos työntekijät on siellä ne auttaa ei tapahtu mitään kenelle. (Poika, 18 vuotta)

Tuntuu paljon turvallisemmalta kun te ootte paikalla, koska te ootte vanhempii, se on se. (Tyttö, 17 vuotta)

Haastattelemistamme nuorista vain kaksi oli tavannut muita jalkautuvaa nuorisotyötä tekeviä tahoja Safe Stadin lisäksi. Jalkautuva nuorisotyö oli nuorille muutenkin melko uusi ja vieras käsite, ja monesti kohdatessamme nuoret ensimmäistä kertaa, he ottivat meidät vastaan hieman varautuneesti. Pääsimme jalkautuessa monesti selittämään jalkautuvan nuorisotyön tarkoitusta.

Tutustuin [jalkautuvaan nuorisotyöhön] Stadissa. Kohtasin teijät. Safe Stadi on ainut. Mä oon kuullu Walkersista kasiluokalla, mut oon tänä vuonna vasta käyny ekaa kertaa. (Tyttö, 17 vuotta)

Steissillä [tutustuin] Safe Stadin työntekijöihin ja joskus aikaisemmin oon törmännyt myös Saapas-partioon. (Poika 1, 20 vuotta)

Me katottiin kuka tää mies on ku se oli nuorten kanssa siinä. Ja sit se tuli puhuu meille ja kerto kuka se on. Eiku ei se eka kertonu mulle et se on nuorisotyöntekijä. Se vaan puhu meille ihan chillisti ja sit mun kaveri heitti et "Ooks sä joku sossu [sosiaalityöntekijä] vai miks sä kyselet liikaa?". (Tyttö, 16 vuotta)

Kolme haastateltavista koki jalkautuvan nuorisotyön ehkäisevän väkivaltaisten tilanteiden syntymistä nuorten välillä. Yksi itse usein fyysisiin välikohtauksiin kaveripiirinsä kanssa joutuva poika kertoi kokevansa, että nuorisotyöntekijöiden paikalla ollessa ei tule ongelmia. Toinen usein sivustakatsojana seuranneena puolestaan koki yhteydenottojen vähenevän tai joissain tapauksissa siirtyvän muualle nuorisotyöntekijöiden läsnä ollessa.

Ei ole ongelmaa kun nuorisotyöntekijät on paikalla. (Poika 3, 20 vuotta)

Eivät he eivät ikinä tappele sisällä kun te olette paikalla. Mutta jos he aikovat tapella ne tappelevat ulkona. Silloin kun te olitte täällä he kutsuivat toisiaan että mennään [läheinen puistoalue]. Kun olette paikalla nuoret välttävät ongelmia. Se on hyvä. (Poika, 19 vuotta)

Jos esimerkiksi mulla ja hänellä on keskellä jotain ongelmaa te yritätte selittää sen puhumalla. Että ei tarvii siirtyy tappeluun. (Poika, 18 vuotta)

Vain yhden haastatellun pojan kokemuksen mukaan jalkautuvalla nuorisotyöllä ei ollut mitään merkitystä hänen kokemalleen turvallisuudelle. Haastateltava perusteli tämän sillä, että hän on itse vastuussa omista tekemisistään.

Nuorisotyöntekijöillä ei ole minkäänlaista merkitystä sille onko turvallista vai ei. Koska kannan vastuuta siitä mihin mä ajaudun ja mihin ryhdyn ite. (Poika 2, 20 vuotta)

Nuorten haastatteluista nousi ilmi, että nuorisotyöntekijän läsnäolossa turvallisuuden tunteen edistämisen lisäksi tärkeäksi koettiin myös työntekijän tarjoama keskusteluseura. Haastattelemamme tyttö kertoi, että nuorten oli helpompi puhua nuorisoohjaajien kanssa mietityttävistä aiheista, kuin esimerkiksi omien vanhempien kanssa. Eräs haastateltava kertoi myös saaneensa nuorisotyöntekijöiltä apua koulupaikan löytämisessä.

Kyl se on must tosi hyvä nuorille, et te keskustellette niitten kaa. Jotenki nuorten on hankalampaa olla vanhempien kaa ja ne voi saada sillee sitä sellasta tällästä niinku teijän kaa [tukea ja vuorovaikutusta]. (Tyttö, 17 vuotta)

Mulle tulee semmonen niinkun ihana olo kun juttelen teidän kanssa ja nauran ja käydää kävelemässä. (Poika 1, 20 vuotta)

Havainnointipäiväkirjaan olimme kirjoittaneet useamman päivän kohdalle huomion, että nuorten käytös muuttui rauhallisemmaksi nuorisotyöntekijöiden läsnäollessa. Monessa tilanteessa, missä nuorten käytös vilkastui tai he olivat riehantumassa, nuorisotyöntekijän kehoitus lopettamaan riitti tilanteen laantumiseen.

6.9 Nuorilta nousseet toiveet turvallisuuden tunteen lisäämiseksi

Kysyttäessä nuorilta heidän toiveitaan koetun turvallisuuden lisäämiseksi muutamia nuoret nostivat esiin puuttumisen tärkeyden. Molemmat haastatelluista tytöistä toivoivat ulkopuolisen puuttumista tilanteissa, joissa he kohtaavan seksuaalista häirintää. Myös yksi pojista kertoi toivovansa ohikulkijoiden puuttuvan riitatilanteeseen ja tulevan väliin. Tyttöjen haastatteluista nousi ilmi se, että he toivoisivat aikuisten puuttuvan silloinkin, jos eivät itse osanneet pyytää apua. Tässä asiayhteydessä toinen tytöistä toi jälleen esille järjestyksenvälvojen vähäisyyden.

Olis vanhempii ihmisii siin ja ne puuttuis ja et ei antais vaan sen asian olla. Must se on väärin, et vanhemmat ihmiset sanoo nuorille ihmiselle asioita, joka ei oo sopivaa, koska nuorille voi tulla tosi outo tunne sisällä ja sit se voi vaan niinkun jäädä ja pitäis puuttuu asiaa. – – Ei kaikki uskalla pyytää apua, haluais et tulis automaattisesti apua. (Tyttö, 17 vuotta)

Toivon et ne [ohikulkijat] puuttuis siihen asiaan. (Tyttö, 16 vuotta)

Jotkut on semmosii et ne jää kattoo, jotkut on semmosii et niit ei kiinnostaa, jotkut on semmosii et ne soittaa kytät. Ehkä et ne [ohikulkijat] pysäyttäis se tappelu mielellään. (Poika 1, 20 vuotta)

Toinen tytöistä kertoi kohdanneensa rasistista käytöstä tilanteessa, jossa oli läsnä paljon muita aikuisia. Nuoren kokemus oli, että muut paikalla olleet aikuiset varmasti kuulivat tilanteen, mutta kukaan ei silti ollut puuttunut. Yksi haastatelluista pojista puolestaan kertoi tuntemattomien ohikulkijoiden puuttuneen tappeeluihin, joissa hän oli ollut osallisena nuorempana. Täysi-ikäistyttyään tappeeluihin ei oltu enää puututtu.

Ei ketään ei puuttunu ja muutki sen kuuli. Joku olis voinu puuttua. – – Must tuntuu et ketään ei oo koskaan puuttunu. (Tyttö, 16 vuotta)

Joo pienenä. Sillon kun olin alaikänen 15–17. Se oli aina joku tuntematon. (Poika 1, 20 vuotta)

Haastatteluiden aikana nuorilta nousi esiin myös muita ideoita heidän turvallisuuden tunteen parantamiseksi. Yksi nuorista toivoi, että nuorisotaloilla voitaisiin yhdessä käydä läpi, kuinka toimia joutuessaan seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Kaksi haastateltavista pojista koki jalkapallon olevan heille hyvä ja mieluinen ajanviettotapa. Osa nuorista koki, että voisivat pysyä poissa heille haitallisista tilanteista ja elämäntavoista, jos heillä olisi vaihtoehtoja ja mielekästä tekemistä. Paperittoman nuoren ja hänen kanssaan samassa tilanteessa olevien ystäviensä kohdalla korostuivat hieman erilaiset tarpeet. Hänen kohdallaan nousi tarve palveluohjauksesta esimerkiksi terveydenhuollon piiriin ja toive mahdollisuudesta kouluttautua ja tehdä töitä laillisesti.

No esim Nutalla [nuorisotalo] vois käsitellä että mitä tommosessa tilanteessa [seksuaalinen häirintä] tulisi tehdä. (Tyttö, 17 vuotta)

Ettii ainakin nuorille semmonen paikka missä ne vois olla rauhassa. Joo nuta on yks nuorisotalot. Nuoret ei välttämättä kesällä halua kyll olla sisällä, et jos ois just semmosta sanotaan vaik jotkut fudisturnaukset [jalkapalloturnaukset], jotkut harrastus saattaa rauhoittaa se tilanne. (Poika 1, 20 vuotta)

Mutta monet [paperittomat] pojat tarvitsevat sitä ja tätä. Jotkut valittavat kouluun pääsemisestä, koska täällä koulu maksaa. Ja jotkut valittavat sitä että ovat kipeitä mutta heillä ei ole paikkaa saada lääkkeitä ja se on yksi ongelma. Monet ihmiset kohtaavat tämän ongelman täällä. He eivät tiedä miten päästä kouluun tai saada töitä joten he vain hengailevat näin täällä. (Poika, 19 vuotta)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koettu turvallisuus on jokaisen subjektiivinen kokemus. Tutkimuksen tuloksista voidaan silti päätellä, että haastattemamme nuoret kokivat olonsa Helsingissä turvalliseksi tai melko turvalliseksi, mutta eri sukupuolten kokemukset erosivat toisistaan. Kaikki pojat kokivat olonsa turvalliseksi tai melko turvalliseksi. Tytöt kokivat olonsa päiväsaikaan melko turvalliseksi, mutta erityisen turvattomaksi he tunsivat olonsa öisin ja yksin liikkuessa. Tyttöjen ja yhden pojan turvallisuuden tunnetta tukevaksi tekijäksi nousi tuttujen ihmisten seura.

Väkivallan näkeminen tai omat henkilökohtaiset kokemukset väkivallasta omalla asuinalueella lisäävät turvattomuuden tunnetta (Kempainen, Lönnqvist & Tuominen 2013, 55). Fyysinen väkivalta tai sillä uhkailu tulivat esiin jokaisessa tekevässä haastattelussa. Kaikki haastatellut kertoivat olleen jollain tapaa osallisena väkivaltaisessa yhteenotossa; suurin osa pojista itse osanottajina ja molemmat tytöistä sivustakatsojina. Myös tässä tutkimuksessa nuoret kokivat fyysisen väkivallan lisäävän turvattomuuden tunnetta. Tytöt kokivat fyysistä väkivaltaa nähdessään olonsa turvattomaksi, koska he eivät tieneet mitä tehdä. Usein näissä tilanteissa väkivallassa oli osallisena joku heidän ystävänsä. Poikien kohdalla tilanne oli usein kytköksissä kaveripiiriin ja joskus myös tuntemattomien kanssa syntyneisiin välikohtauksiin. Väkivaltaa aiheuttaneita tekijöitä olivat muun muassa päihteet ja rasismi.

Päihteiden käyttö oli tutkimuksessa osittain kytköksissä väkivaltaan ja nuoret kokivat päihteidenkäyttäjien arvaamattoman käytöksen vaikuttavan negatiivisesti heidän turvallisuuden tunteeseen. Nuorten kokemuksista tuli ilmi, että joskus tilanteet tuntemattomien päihtyneiden ihmisten kanssa ajautuivat fyysiseen väkivaltaan, toisinaan ne taas loivat turvattomuuden tunnetta ilman varsinaista turvallisuusuhkaa. Ulkopuolisen ihmisen humalatila ei aiheuttanut suurimmassa osassa nuoria tuntemattoman ihmisen sekakäytön kaltaista turvattomuuden tunnetta. Kahden nuoren kohdalla myös heidän oma päihteiden käyttönsä oli aiheuttanut väkivaltatilanteita.

Tytöt kokivat merkittäväksi turvallisuuden tunnetta alentavaksi tekijäksi sukupuoleen perustuvan häirinnän. On huolestuttavaa, kuinka jokapäiväisenä asiana tyttöjen kokema häirintä nousi esiin tutkimukseen kerätyssä aineistossa. Häirintää ja ahdistelua on haastavaa välttää rajoittamatta omaa liikkumistaan. Toistuvat häirintätilanteet lisäävät nuoren haavoittuvuutta ja johtavat pahimmillaan huonon itsetunnon syntyyn (Aaltonen 2012, 13). Pysyvien vaikutusten estämiseksi häirintätilanteisiin puuttuminen olisi erittäin tärkeää. Haastatellut tytöt eivät olleet kokeneet häirintään puuttumista ilman avun kysymistä ja kertoivat jäävänsä yksin heille uhkaaviin tilanteisiin. Järjestyksenvalvojien puuttuminen oli haastateltujen tyttöjen hyväksi kokema ratkaisu tilanteisiin, mutta näissä tapauksissa apua piti osata ja pystyä itse pyytämään. Tieto järjestyksenvalvojien olemassaolosta ja heidän mahdollisuudestaan puuttua lisäsi kuitenkin turvallisuuden tunnetta.

Pojat eivät tuoneet esiin sukupuoleen perustuvaa häirintää heidän turvallisuuden tunteeseen vaikuttavana tekijänä. Yksi haastateltavista kuitenkin viittasi vastikkeelliseen seksiin ja hänen huoleensa nuorista tytöistä. Myös nuorten oma harkintakyky korostui valintoja tehdessä esimerkiksi aikuisen pyytäessä alaikäistä tyttöä omalle asunnolleen.

Häirintä voi kohdistua sukupuolen lisäksi myös etniseen taustaan, seksuaaliseen suuntautumiseen tai uskontoon (Aaltonen 2012, 93). Etniseen taustaan kohdistuva häirintä nousi ilmi kaikissa haastatteluissa nuorten kokemana rasismina. Emme tarkoituksella valinneet rasismia yhdeksi haastattelun teemaksi, mutta rasismi ja siitä syntyvät välikohtaukset tulivat ilmi kaikissa haastatteluissa turvallisuuden tunnetta heikentävänä tekijänä.

Aineistosta nousi esiin, että nuorten kokema rasismi tuli aina aikuisilta eikä nuorilta. Rasismin kokemisesta huolimatta lähes kaikki haastatellut nuoret kuitenkin uskoivat rasismin vähenevän tulevaisuudessa, koska Suomi monikulttuuristuu entisestään ja nuoret ovat jo tottuneet eri taustoista tuleviin ihmisiin. Helsinkiläiset nuoret ovat kasvaneet monikulttuurisemmassa ympäristössä kuin vanhempansa ja tutkimuksemme nuorille eri kulttuuritaustaiset ystävät olivat osa arkea.

Tutkimuksessa keskityimme myös nuorten turvattomiksi kokemiin alueisiin Helsingissä. Vuodesta 2003 lähtien Helsingissä on tehty viisi turvallisuusselvitystä ja turvattomimmiksi koettujen alueiden joukossa ovat olleet aina viisi samaa peruspiiriä; Mellunkylä, Jakomäki, Kallio, Alppiharju ja Vuosaari. Helsingin turvallisuusselvityksissä turvattomuuden tunne keskittyy alueisiin, joissa myös poliisien hälytystehtävien määrä on suuri. (Keskinen & Laihin 2015, 41-43.) Mellunkylän peruspiiriin kuuluu myös Kontula, joka koettiin Itäkeskuksen kanssa turvattomaksi alueeksi myös tässä tutkimuksessa.

Turvattomiksi koetuista alueista huolimatta nuorten turvallisuuden tunteeseen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä ilmeni ympäri Helsinkiä ja nuoret toivoivat turvattomiksi kokemiinsa tilanteisiin puuttumista. Sekä mediassa että arkielämässä ympäristön reagointi vaikuttaa vahvasti asioiden käsittelyyn ja erilaisten tilanteiden kokemiseen. Tilanteisiin puuttumista ei voi jättää yksin nuoren vastuulle, vaan myös aikuisten on annettava esimerkkiä siitä, että syrjintää ei suvaita ja siihen puututaan. (Aaltonen 2012, 13–14.) Puuttumisen tärkeys nousi esiin aineistossa ja puuttumista toivottiin myös silloin, kun nuori ei itse sitä osaisi tai rohkenisi pyytää. Haastatellut nuoret toivoivat puuttumista sekä ohikulkijoilta että viranomaisilta. Vain yksi heistä ei toivonut turvattomiin tilanteisiin puuttumista kertoen itse kantavansa vastuuta siitä, mihin ajautuu ja ryhtyy.

Puuttumis- ja kohtaamistilanteissa virkavallan kanssa yleistä on valta-asema, jolloin viranomainen puuttuu nuorten toimintaan sekä sukupolvien kohtaaminen nuorten kohdatessa aikuisen. Nuorten kohtaamiset viranomaisten kanssa voivat vaikuttaa heidän käsityksiin viranomaisista. (Saarikkomäki 2016, 175.) Myös tässä tutkimuksessa aiemmat kokemukset viranomaisten, etenkin poliisien, kanssa toimimisesta vaikuttivat suuresti sekä nuorten suhtautumiseen, että heidän kokemaan turvallisuuteen. Kuitenkin myös nuoret, jotka olivat kokeneet väkivaltaa tai epäoikeudenmukaista kohtelua poliisin toimesta, luottivat poliisin kykyyn yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisessa. Yleisellä tasolla luottamisesta huolimatta aikaisemmat negatiiviset kokemukset vaikuttivat taustalla, eivätkä nuoret kokeneet haluavansa turvautua poliisiin henkilökohtaisissa asioissaan, vaikka luottamus oli yleisellä tasolla säilynyt. Järjestyksenvalvojien paikallaoloon nuoret suhtautuivat poliisia yksimielisemmin ja heidän koettiin parantavan

turvallisuuden tunnetta. Myös kynnys pyytää apua järjestyksenvalvoilta oli pienempi ja varsinkin tytöt kokivat järjestyksenvalvoilta saatavan avun olevan häiritätilanteissa tärkeää.

Turvallisuuden tunteeseen myönteisesti vaikuttavaksi tekijäksi nousi myös jalkautuva nuorisotyö, joka tavoitti nuoria heidän omasta elinympäristöstään. Jalkautuvan nuorisotyön merkitys haastateltaville nuorille näyttäytyi suurena sekä turvallisuuden tunteeseen, että nuorten yleiseen hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä. Nuoret kokivat Safe Stadin jalkautuvan nuorisotyön vaikuttavan positiivisesti heidän turvallisuuden tunteeseen läsnäolevien aikuisten kautta rauhoittaen tilanteita ja joskus jopa ehkäisevän fyysistä väkivaltaa. Nuoret nostivat esiin myös keskustelun, tuen ja yhdessäolon heihin myönteisesti vaikuttaviksi tekijöiksi. Vain yksi haastatelluista nuorista ei kokenut jalkautuvalla nuorisotyöllä olevan merkitystä hänen kokemaan turvallisuuteensa.

Terveysten ja Hyvinvoinnin laitoksen teettämien kouluterveyskyselyiden mukaan lapset ja nuoret eivät aina tiedä, mitä työtä auttajat tekevät, eivätkä luota heihin (Kirkkohallitus 2016, 20). Myös aineistonkeruun aikana saimme selittää monille nuorille, mitä teemme ja mikä on jalkautuvan nuorisotyön tarkoitus. Osa haastatelluista oli ollut tekemisissä jalkautuvan nuorisotyön kanssa jo pidempään, osa tutustunut siihen vasta kuluneen kesän aikana. Kaikki nuoret olivat törmänneet jalkautuviin nuorisotyöntekijöihin verrattain vähän, ja monille Safe Stadi oli ensimmäinen kosketus jalkautuvaan nuorisotyöhön, vaikka Helsingissä toimijoita on useampia.

Tutkimuksemme tuloksista tulee ottaa huomioon, että kaikki nuoret olivat jalkautuvan nuorisotyön jo tavoittamia. Mitä luultavimmin jalkautuvan nuorisotyön vaikutus turvallisuuden tunteeseen olisi ollut pienempi, jos tutkimukseen osallistujat olisivat löytyneet muualta kuin jalkautuvan nuorisotyön piiristä. Kulttuurista ja perhetaustasta riippumatta kaikki nuoret tarvitsevat kuitenkin aikuisia ihmisiä osaksi elämäänsä ja yhteisöjään ylläpitämään turvallisuutta ja käyttäytymisen rajoja (Kirkollishallitus 2016, 15). Jalkautuvan nuorisotyön tuntemattomuus ei kuitenkaan poissulje nuorisotyön positiivisia vaikutuksia ja turvallisten aikuiskontaktien tärkeyttä kaikille nuorille.

Nuorten toiveet turvallisuuden tunteen kasvua kohtaan tulevaisuudessa liittyivät osittain erilaisiin turvattomuutta aiheuttaviin tilanteisiin ja niihin puuttumiseen. Tytöt toivoivat kenен tahansa tilanteen lähellä olevan puuttumista seksuaaliseen häirintään, muutamat pojat puuttumista fyysiseen väkivaltaan. Osa nuorista koki silminnäkijät välinpitämättömiksi, kun sivustaseuraajat eivät puuttuneet tilanteisiin ja tähän nuoret toivoivat muutosta. Vain yksi nuorista kertoi, ettei halua kenenkään puuttuvan ongelmatilanteisiin. Osa pojista toivoi myös lisää tarjontaa esimerkiksi urheilun, ja yksi pojista helposti tavoitettavamman nuorisotilan muodossa. Tällä tavoin positiiviset ajanviettotavat tukisivat nuorten terveyttä ja hyvinvointia heidän elämässään.

Tutkimuksen nuorilla oli jokseenkin samansuuntaisia kokemuksia huolimatta Suomessa vietetyn ajan pituudesta. Toisaalta eri sukupuolten kokemukset erosivat toisistaan ja kokemuksissa painottuivat eri asiat. Nuoruus on herkkä ikävaihe, ja turvallisten aikuiskontaktien merkitys ja turvallisen aikuisen läsnäolon tärkeys tuli esiin työssämme. Sekä subjektiivisen turvallisuuden lisäämiseksi, että nuoren yleisen hyvinvoinnin parantamiseksi nuorten moninaiisiin palvelutarpeisiin on syytä reagoida nopeasti. Tällä tavoin palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäävät tai siinä vaarassa olevat nuoret saataisiin tavoitettua mahdollisimman nopeasti.

8 POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme opinnäytetyöprosessin kulkua sekä onnistumisia ja kehittämiskohteita. Vertaamme tämän tutkimuksen tuloksia myös muihin tutkimuksiin sekä käymme läpi työskentelyn aikana esiin nousseita eettisesti pohdituttavia aiheita. Pohdimme myös omaa ammatillista kasvuamme peilaten työskentelyämme sosionomin kompetensseihin. Lopuksi kerromme työn aikana heränneistä ideoista jatkotutkimuksia koskien.

8.1 Työn kulku

Aineiston keruu jalkautuvan nuorisotyön kautta oli antoisaa, mutta haasteellista. Aluksi tuntui, että haastateltavien nuorten löytäminen opinnäytetyöhön oli vaikeaa, sillä nuoret suhtautuivat meihin varauksellisesti. Aineistonkeruu vaati myös kärsivällisyyttä, sillä ennen haastatteluja nuoriin oli luotava hyvät suhteet, jotta he suostuisivat haastateltaviksi. Tämän lisäksi haasteita tuottivat omien ja nuorten aikataulujen yhteen sovittaminen. Monesti sovittujen haastatteluiden kellonaikaa tai päivää muutettiin, koska nuori ei saapunut paikalle tai hänelle oli tullut jotain muuta menoa.

Aikataulumme oli alusta asti intensiivinen. Jalkautumisen aloituspäivä lykkääntyi meistä riippumattomista syistä kahdesti, ja muutaman viikon lykkäys kiristi aikataulua ja loi paineita jalkautumisen kautta kerättävän aineiston aikataulutukseen. Kiristyneen aikataulun vuoksi yritimme aluksi kiirehtiä haastatteluiden valmistamista. Teimme yhden täysin epäonnistuneen ryhmähaastattelun, jota emme voineet ottaa mukaan koko opinnäytetyömme aineistoon, sillä emme saaneet haastattelussa juuri lainkaan vastauksia kysymyksiimme. Tämän epäonnistumisen kautta opimme, että ryhmähaastattelu ei ole toimiva tapa tämänkaltaisten kokemusten keräämiseksi. Ryhmäpaine jätti nuoren omat kokemukset muiden kokemusten varjoon, eikä niitä tullut välttämättä lainkaan esiin.

Jalkautuminen itsessään opetti kohtaamaan nuoria erilaisissa asiakastilanteissa sekä antoi hyvin toisenlaista näkökulmaa nuorisotyöhön, verratessa meille jo tutumpaan nuorisotaloilla tehtävään nuorisotyöhön. Nuorten kokemusten kautta saimme kuulla nuorten maailmasta ja siitä todellisuudesta, jossa nämä helsinkiläisnuoret elivät. Safe Stadin jalkautuvien nuorisotyöntekijöiden aiemmat asiakassuhteet ja heidän ammattitaitonsa auttoivat meitä luomaan kontakteja nuoriin. Tätä kautta nuorten luottamuksen saavuttaminen oli huomattavasti helpompaa, kuin jos olisimme pyrkineet tavoittamaan nuoria esimerkiksi ilman yhteistyötahoa. Työntekijöiden ammattitaidon jakamisen kautta opimme myös itse lukemaan paremmin nuoria ja tilanteita, joissa heidät kohtasimme.

Prosessin alussa saimme Safe Stadin puolelta hyviä ideoita aiheista, joita lähteä tutkimaan. Olemme kuitenkin kiitollisia, koska meille annettiin vapaat kädet aiheen rajaamiseen. Tutkimuslupalomakkeen saimme heti, mutta itse tutkimusluvan saaminen kesti kauan. Luvan puuttumisesta huolimatta saimme suullisen puollon edetä opinnäytetyössä, kunhan tuloksia ei julkaistaisi ennen tutkimusluvan saantia.

Olisimme toivoneet yhteistyötahon hallinnollisen puolen olevan helpommin tavoitettavissa silloin, kun tarvitsimme palautetta kirjallisen työn eri vaiheista. Palautteen anto olisi mahdollistanut kaipaamamme dialogin prosessin edistymisestä ja auttanut varmistamaan opinnäytetyön etevän myös yhteistyötahon toiveita palvelleen. Jalkautuvat nuorisotyöntekijät kuitenkin toimivat tukenamme koko aineistonkeruun ajan ja heidän tuki sekä ammattitaito auttoivat prosessin eteenpäin viennissä. Työntekijöiden ammatillinen pohdinta ja sen jakaminen toivat myös hyviä näkökulmia erilaisten työhön liittyvien aiheiden lähestymiseen ja pohdintaan, kuten nuorten paperittomien kanssa tehtävään työhön ja siihen liittyvään ammattietiikkaan.

Opinnäytetyön ohjaus koulun puolelta oli koko prosessin ajan riittävää ja hyvää. Ohjaavan opettajan tukea saimme silloinkin, kun omaa työelämän yhteistyötahoa oli vaikea tavoittaa. Ohjaavan opettajan ja Diakin muiden asiantuntevien lehtoreiden apu osoittautui merkittäväksi erityisesti kristillisen näkökulman esiin tuon-

nissa ja sen yhdistämisessä opinnäytetyön aiheeseen. Saimme näkökulmia opinnäytetyön kehittämiskohdista myös antaessamme keskeneräistä opinnäytetyötä luettavaksi työyhteistyötahon lisäksi myös opiskelijoille, perheenjäsenille sekä tutuille sosiaalialan ammattilaisille. Tällä tahdoimme lisätä opinnäytetyömme helpolukuisuutta sekä minimoida asiavirheet. Tällä tavoin opinnäytetyön epäselvät kohdat oli myös helpompi huomata.

Aineistomme sisältää kahdeksan nuoren kokemuksia ja tutkimuksen tulokset sekä niistä tehdyt johtopäätökset ovat vain tämän tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksen alussa olisimme voineet pohtia tarkemmin monikulttuuristen nuorten rajaamista heidän taustansa perusteella, koska esimerkiksi kahden kulttuurin suomalaisnuorten ja paperittoman nuoren lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Toisaalta taustan merkitys ei tullut ilmi nuorten kokemassa turvallisuudessa, vaikka tiettyjä asioita tarkentamalla se olisi hyvin luultavasti noussut esiin. Jalkautuessa nuorten oleskelun laillisuus ei aina tullut ilmi, joten välillä tämä selvisi vasta haastattelussa.

Tutkimuksen otanta oli pieni, joten saadut tulokset olivat vain näiden, tietyillä alueilla liikkuvien nuorten kokemuksia. Tiedonantajajoukkoa laajentamalla olisi voinut saada laajempaa ja yleispätevää kuvaa nuorten kokemuksista. Tähän meillä ei kuitenkaan ollut opinnäytetyömme puitteissa resursseja, koska tällöin tutkimuksesta olisi tullut liian laaja. Vertailun vuoksi tutustuimme kuitenkin myös muihin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin.

8.2 Muita tutkimuksia

Helsingissä koettua turvallisuutta on tutkittu Helsingin turvallisuustutkimuksella vuodesta 2003 lähtien, mutta vasta vuoden 2015 kysely laajennettiin koskemaan myös vieraskielisiä. Tutkimukset ovat toteutettu satunnaisotantana ja vuonna 2015 tutkimukseen vastasi 4013 henkilöä Helsingin eri peruspiireistä. (Keskinen & Laihin 2015, 131–132, 137.) Vuonna 2015 tehdyn kyselyn mukaan vieraskielisistä 63,5 % ja kantaväestöstä 78,1 % tunsivat olonsa turvalliseksi tai melko

turvalliseksi omalla asuinalueellaan. Helsingin keskustassa vieraskielisistä turvalliseksi tai melko turvalliseksi olonsa tunsu 52,6 %, kun taas kantaväestöstä vastaava luku oli 58,9 prosenttiyksikköä. (Keskinen & Laihin 2015, 29–30.) Tutkimuksessa oli käsitelty myös eri ikäryhmiä, mutta ikäryhmittäin jaoteltaessa kansuomalalaisten ja vieraskielisten vastauksia ei tarkasteltu erillään toisistaan.

Samassa tutkimuksessa mitattiin toleranssia kadun eri ilmiöihin, kuten kerjäämiseen ja häiriökäyttäytymiseen. Nuorten toleranssi kadun ilmiöihin oli yleisesti hieinan korkeampi kuin muilla ikäryhmillä, mutta sekavasti käyttäytyvät ihmiset häiritisivät nuoria muita ikäryhmiä enemmän. (Keskinen & Laihin 2015, 68.) Turvallisuustutkimuksen nuoret eivät olleet pelkäästään monikulttuurisia nuoria, mutta sekavasti käyttäytyvien ihmisten kokeminen häiritseviksi tuli esiin myös meidän tutkimuksessa.

Löysimme vain yhden maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvointiin keskittyvän, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa toteutetun tutkimuksen, jossa oli määrällisesti tutkittu myös turvallisuuden tunnetta. Tutkimuksen nuoret olivat kurdi- ja somalitaustaisia, ja tutkimuksen somalityöistä 11% ja kurdityöistä 7% koki itsensä turvattomaksi julkisilla paikoilla. Myös tässä tutkimuksessa ilmeni, että pojat olivat kohdanneet tyttöjä enemmän väkivaltaa. Haastatellut kurdipojat kokivat myös kurdityttöjä enemmän väkivallan uhkaa. (Malin, Leinonen & Le 2014, 73–74.) THL:n tutkimuksessa väkivallan kohtaamista ei eritelty sen mukaan, olivatko nuoret itse osallisina sivustakatsojina vai fyysisesti osallisina, joten nuorten väkivallan kohtaamista ei voitu oikein verrata. Väkivallan uhan suurempi ilmeneminen poikien keskuudessa oli kuitenkin yhteneväistä tutkimuksemme kanssa.

Molemmat tutkimukset olivat laajoja, toinen keskittyen täysin turvallisuuden tunteeseen, toinen nuorten hyvinvointiin laajemmin. Määrällinen mittaustapa toi esiin vertailukohtia ja myös meidän tutkimuksessa esiin tulleita ilmiöitä, vaikka lähtökohta ja näkökulma tutkimukseen olivat erilaiset. Toisaalta määrällinen tutkimus mahdollistaa laajemman otannan, jota laadullisessa tutkimuksessa on hyvin haastava toteuttaa. Vaikka myös Helsingin turvallisuustutkimuksessa omia vastauksiaan sai tarkentaa kirjallisesti, avoimessa teemahaastattelussa kokemukset

nousevat huomattavasti suurempaan rooliin. Oman tutkimuksemme kaltaista kokemuksiin perustuvaa tutkimusta turvallisuuden tunteesta emme löytäneet, ja emme kokemusten esiin tuonnin tärkeäksi lisäksi määrällisten haastatteluiden rinnalle.

8.3 Tutkimuksen tulosten teemat yhteiskunnallisella tasolla

Viime aikoina maahanmuutto on ollut vahvasti esillä sekä poliittisessa että yleisessä keskustelussa. Sosiaalisessa mediassa ja nettikeskusteluissa on esiintynyt myös vihapuhetta (Gothóni ja Siirto 2016, 236). Tämä vihapuhe on kohdistunut erityisesti islamin uskoon ja muslimeihin. Vaikka Suomen nykyisen maahanmuuttopolitiikan ja yleisen maahanmuuttokeskustelun ilmapiiri on hyvin sensitiivinen, uskontoon kohdistuva häirintä ei tullut lainkaan ilmi haastatteluissa. Ymmärsimme vasta aineiston analyysivaiheessa kaikkien haastateltujen olleen muslimeita, mutta tämä ei tullut haastatteluissa esiin millään tavalla.

Laajempaa pohdintaa nuorten koettuun turvallisuuteen liittyen aiheutti yllättäen poliisi ja heidän toimintansa. Yksi haastatelluista kertoi kohdanneensa jo nuorella iällä fyysistä väkivaltaa poliisin toimesta. Yhden kokemuksen perusteella emme voi yleistää, mutta yllätyimme tämänkaltaisen asian esiin tulosta. Sisäministeriön Poliisibarometrin (2016) mukaan 96 prosenttia suomalaisista luottaa poliisiin erittäin paljon tai melko paljon ja uskoo, että poliisi pystyy kantamaan vastuun yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamisesta joko kokonaan tai pääosin. (Sisäministeriö 2016.) Tämän vuoksi asian esiin tulo haastattelussa oli myös meille yllätys ja siitä yllättävämmän teki se, että asianomistaja oli tapahtumahetkellä 12-vuotias.

On myös huolestuttavaa, että kahdella haastateltavalta nuorelta tuli ilmi heidän kokemuksia rasismista poliisin toimesta. Vaikka suomalaisten luotto poliisin toimintaan on korkea, silti reilut 40 prosenttia pitää melko tai erittäin todennäköisenä, että poliisin sisällä esiintyy korruptiota ja epäeettistä toimintaa, kun vuosina 2007–2012 tätä mieltä oli vain reilu 25 prosenttia vastaajista (Sisäministeriö 2016). Poliisin epäeettinen toiminta ilmeni myös nuorisotyöntekijöitä kohtaan, kun

Safe Stadin työntekijät joutuivat kohtaamaan poliisin toimesta epäkunnioittavaa käytöstä jalkautuessamme Helsingin keskustassa. Kyseinen työvuorossa ollut poliisi tiesi jalkautuvien nuorisotyöntekijöiden toimivan työajalla, mutta silti hänen suhtautuminen Safe Stadin työntekijöihin oli erittäin välinpitämätön. Poliisin kielenkäyttö oli työntekijöitä kohtaan epäkunnioittavaa ja toiminta epäammattimaista.

Haastatteluissa esiin tulleet tapaukset ovat nuorten kokemuksia. Myös meidän havainnoimaa epäkunnioitusta yhteistyötä tekevien ammattiryhmien välillä voidaan pitää yksittäistapauksena, mutta poliisissa tälle tulisi olla nollatoleranssi. Aiheen arkuudesta kertoo myös se, että poliisin toiminnan arvostelu ei ole Suomessa kovin yleistä, ja jo opinnäytetyöhön kirjoittaminen aiheesta tuntuu haastavalta. Poliisi ylläpitää yleistä järjestystä ja näin ollen vaikuttaa nuorten turvallisuuteen. Toivoisimme poliisin vaikutuksen myös nuorten koettuun turvallisuuteen olevan myönteinen jokaisen nuoren kohdalla, heidän etnisestä taustastaan riippumatta. On tärkeää, että kaikki nuoret voisivat luottaa poliisin oikeudenmukaisuuteen, eikä esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuessaan epäluottamus estäisi heitä tekemästä ilmoitusta tai kertomasta poliisille.

Yksi nuori häirintätilanteiden toimintamallien läpikäyntiä nuorisotaloilla. Tämä voisi olla yksi hyvä keino opettaa nuorille hyviä käyttäytymismalleja vastaaviin tilanteisiin ja lisätä keskustelua usein vaietusta aiheesta. Yksi nuorten seksuaalisen kaltoinkohtelun ja vastikkeelliseen seksiin liittyviin tilanteisiin tietoa ja tukea antavista tahoista on Nuorten Exit, joka tarjoaa 13–29-vuotiaille nuorille tietoa ja tukea aiheeseen liittyen. Nuorten Exit järjestää tarvittaessa myös koulutuksia ja maksuttomia kouluvierailuja. (Nuorten Exit i.a.) Kouluvierailuilla nuorille tuodaan lisää tietoa seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, häirinnästä ja vastikkeellisesta seksistä. Tunneilla pohditaan myös seksuaalisen häirinnän rajoja ja toimintatapoja erilaisissa seksuaalisen kaltoinkohtelun tilanteissa. Vierailulla käsitellään myös verkossa tapahtuvaa kaltoinkohtelua ja verkon turvataitoja. (Nuorten Exit 2 i.a.)

Sukupuolinen ja seksuaalinen häirintä sekä vastikkeellinen seksi mielletään usein tyttöjen kohtaamaksi ongelmaksi, vaikka sitä voi kohdata kuka tahansa sukupuolesta ja iästä riippumatta (Nuorten Exit 3 i.a.). Vaikka haastatteluissamme

ei tullut ilmi poikien kokemaa sukupuoleen perustuvaa häirintää, yleinen ja avoin keskustelu sekä tieto tukea antavista tahoista ja mahdollisista toimintamalleista olisi tärkeää kaikille.

Koulu- tai nuorisotalovierailun kautta ilmiön laajuus saavuttaisi nuoret ja voisi jopa poistaa tabua aiheen ympäriltä sekä auttaa nuoria ymmärtämään, että aihe koskee kaikkia. Sukupuolinen häirintä perustuu häirinnän kohteeksi joutuneen kokeemukseen, eikä siihen, millä tasolla toinen osapuoli on omasta mielestään lähestynyt. (Aaltonen 2012, 83). Jokaisella nuorella on oikeus asettaa omat henkilökohtaiset rajat seksuaalisuuteensa liittyen. Tämän vuoksi myös seksuaalioikeuksien ja niihin liittyvän tiedon jakaminen kaikille nuorille on tärkeää. Suomalaisessa kulttuurissa toisten ihmisten asioihin puuttuminen ei ole yleistä, joten tämänkaltaisen keskustelu ja valistus voisi osaltaan avata nuorille myös puuttumisen tärkeyttä ja omien toimintatapojen tarkastelua.

Kohderyhmämme monikulttuuriset nuoret pitävät sisällään hyvin erilaisia nuoria monista eri lähtökohdista. Vaikka haastattelimme vain yhtä paperitonta nuorta, paperittomuus herätti keskuudessamme paljon pohdintaa. Jos paperittomat tai uuspaperittomat nuoret eivät palaa kotimaahansa, heidän on löydettävä elantonsa Suomessa ilman laillista oleskeluoikeutta. Laittomasti maassa olevat nuoret ovat usein hädänalaisessa asemassa ja heidän edellytyksensä hankkia elantonsa laillisesti on mahdotonta. Pahimmillaan tilanteet voivat johtaa siihen, että nuoresta tulee ihmiskaupan uhri ja häntä voi hyödyntää myös rikosten tekijänä. Alaikäisten ihmiskaupan uhrien määrä onkin Europolin mukaan kasvanut viime aikoina eri EU-maissa. (Poliisi 2017, 41.)

Elämä yhteiskunnan ulkopuolella, usein tietämättä omista oikeuksistaan, ajaa paperittomat riippuvaisiksi usein sekä auttajistaan että hyväksikäyttäjistään (Helsingin Diakonissalaitos i.a.). Vaihtoehtojen vähyys voi ajaa nuoret jopa seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai osaksi ihmiskauppaa. Myös Helsingin Sanomat (2017) on uutisoinut Suomessa olevien turvapaikanhakijoiden ja uuspaperittomien ajatumisesta prostituutioon (Vasantola 2017). Vaihtoehtottomuus voi myös johtaa nuorten radikalisoitumiseen. Täytyy kuitenkin muistaa, että suurin osa radikalisoituneista ei koskaan päädy käyttämään väkivaltaa, eli radikalisoitumisen

lopputulos ei läheskään aina ole väkivaltainen extremismi. (Tekoja i.a.) Kaikki nämä paperittomuudesta nousevat haasteet ovat kuitenkin hälyttäviä nuoren subjektiiviselle ja objektiiviselle turvallisuudelle.

Hallitus ilmoitti elokuussa 2017 tehostavansa syksyllä 2015 laatimaansa turvapaikkapoliittista toimenpideohjelmaa. Tehostuksen tarkoituksena on hallituksen mukaan laittoman maassaolon ehkäisy ja hallinta. (Valtioneuvoston kanslia 2017, 3.) Hallituksen uudet päätökset kiristää turvapaikkalainsäädäntöä vaikeuttavat paperittomien jo entisestään heikkoa asemaa sekä heidän avuksi tehtävää työtä. Tällä hetkellä paperittomia tukevat erilaiset järjestöt, kirkko ja kansalaisten organisoimat verkostot (Helsingin Diakonissalaitos 2017, 8).

Maahanmuuttoon, paperittomiin ja turvapaikanhakijoihin liittyneissä keskusteluissa on esiintynyt rasisia lausuntoja ja rodullistavaa, alatyylisiä kommentointia eri kulttuurien edustajista tai uskonnoista. Yksi haastateltavista nuorista kertoi kuntavaalikampanjan aikana esiintyneestä rasismista, jota hän oli kohdannut katsellessaan erään puolueen esittelypistettä. Jos poliittisessa keskustelussa rasisitiset solvaukset ovat olleet edes jollain tasolla sallittuja, eikä niitä ole aktiivisesti omasta puolueesta käsin tuomittu, monikulttuuristen nuorten arvostus poliittisiin tahoihin voi kärsiä. Tällöin myös nuorten luottamus poliitikkojen työhön sekä heidän kiinnostukseen kaikkien suomalaisten tasa-arvoisesta oikeuksien ajamisesta heikkenee. Rasismille tulisi olla nollatoleranssi sekä arkielämässä, työelämässä että viranomaisistaholla, jotta tämä olisi mallina kaikille nuorille tasa-arvoisesta ja turvallisesta Suomesta.

Tutkimuksessamme tuli esiin myös nuorisotyön suuri ja moninainen rooli turvallisuuden tunteeseen vaikuttajana nuorten elämässä. Hyvällä nuorisotyöllä voidaan ennaltaehkäistä paljon, jos sitä kautta saadaan apua tarvitsevat nuoret avun piiriin jo ennen ongelmien syntymistä. Monikulttuurisia nuoria lähestyessä huomasimme myös eri etnistä taustaa olevien jalkautuvien työntekijöiden hyödyn. Heidän on mahdollista luoda kontakteja nuoriin laajemmin, sillä omaa äidinkieltä puhuvan työntekijä on monille nuorille helpommin lähestyttävissä. Työntekijöiden moninaisuus voi myös antaa nuorille kuvaa erilaisista tulevaisuuden mahdolli-

suuksista. Monikulttuurisen nuorisotyön haasteena on puolestaan nuorten eriarvoinen asema, koska mahdollisuudet ohjata erilaisiin palveluihin esimerkiksi pauperittomien kohdalla ovat paljon rajallisemmat, kuin maassa laillisesti oleskelevilla monikulttuurisilla nuorilla tai kantasuomalaisilla.

Jalkautuvan nuorisotyön toimijoita on Helsingissä useampia, joten olimme yllättyneet, kuinka vähän kohtaamamme nuoret olivat heitä tavanneet. Jalkautuvan nuorisotyön suurempi tavoitettavuus olisikin yksi hyvä tulevaisuuden kehityskohde, koska monilla julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa paljon aikaa viettävillä nuorilla on monia palveluntarpeita, ja juuri heillä on suuri tarve tulla kohdatuksi.

Myös evankelisluterilaisen kirkon työtä pyritään jatkuvasti kehittämään niin, että seurakunnan tarjoama apu ja palvelut olisivat helpommin tavoitettavissa. Tarkoitus ei ole mennä nuorten keskelle kertomaan, miten asiat ovat, vaan kysymään miten he voivat ja miten heitä mahdollisesti voisi auttaa. (Kirkkohallitus 2012, 26.) Näin asiakaslähtöisyys on toiminnan etusijalla.

Maallistuminen länsimaissa on jossain määrin johtanut ihmisiä vierastamaan kirkon työntekijöitä. Joskus lähestyvän seurakunnan työntekijän voidaan olettaa saarnaavan vain Jeesuksesta ja Jumalan rakkaudesta, jolloin tilanne voi tuntua nuorelle ahdistavalta ja tunkeilevalta. Evankelisluterilaisen seurakunnan tavoittavan työn lähtökohdana ei kuitenkaan ole tarkoitus painottaa lähetys- tai julistus-työtä, vaan kristilliset arvot kantavaa läsnäoloa sekä nuorten turvaamista ja kasvun tukemista (Kirkkohallitus 2012, 26). Raamatun sanaa julistavaa katutyötä tekevät yleensä erilaiset herätysliikkeet.

Mielestämme Saapas-työllä on hyvät lähtökohdat ja periaatteet kirkon jalkautuvaan nuorisotyöhön ja seurakunnan näkyväksi tekemiseen kaduilla. Aikanaan pohdittiin, mikä erottaa evankelisluterilaisen kirkon tekemän Snellun erityisnuorisotyön ja Saapas-toiminnan esimerkiksi kunnan tekemästä nuorisotyöstä. Kristillisen työn perusteeksi todettiin kuitenkin riittävän kohdatun ihmisen kunnioittaminen ja se, että Kristuksen julistamista on olemisen toista ihmistä varten. (Kaarti-
nen 2017, 24.)

Tehtiin nuorisotyötä seurakunnassa tai jossain muualla, tulisi kaikilla monikulttuurista työtä tekevillä työntekijöillä olla kuitenkin vahvaa uskontolukutaitoa. Tiedon lisääminen muista uskonnoista kasvattaa ammatillisuutta, mutta myös auttaa väärin yleistyksien torjumisessa, kasvattaa kunnioitusta erilaisuutta kohtaan sekä lisää dialogisuutta eri uskontojen välillä (Kähkönen 2015). Nämä kaikki ovat myös sellaisia asioita, mitä meidän tulisi työntekijöinä osata opettaa nuorille.

Suomen monikulttuuristuessa ja maahanmuuton lisääntyessä työntekijöiden tulee pitää huoli oman ammattitaitonsa ylläpitämisestä ja tietotaitonsa päivittämisestä ajan tasalle, sillä monikulttuurista työtä tehdessä on omat haasteensa. Monikulttuuristen työntekijöiden lisääminen erilaisissa työyhteisöissä, kuten myös seurakunnan työntekijöissä, on myös yksi tapa kasvattaa työyhteisön kulttuurituntemusta. Mitä moninaisempi työyhteisö on, sitä luontevampaa eri työntekijöiden on jakaa omaa kulttuuritietämystä muille työntekijöille ja näin myös kasvattaa koko työyhteisön tiedollista pääomaa.

Lähtökohtaisesti siis kaikilla nuorisotyötä tekevillä tahoilla on samat tavoitteet, vaikka toiminnalla olisikin ehkä eri lähtökohdat. Pääasiana on nuorten hyvinvoinnin lisääminen, heidän kasvunsa tukeminen, auttaminen sekä aidosti kohtaaminen. Monikulttuurisessa nuorisotyössä erityisen tärkeää on yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Kaikilla nuorisotyötä tekevillä tahoilla on oma tehtävänsä nuorten turvallisuuden takaamisessa.

8.4 Ammatillinen kasvu

Sosiaali-alan kompetensseja on kuusi ja niiden osa-alueita ovat sosiaali-alan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaali-alan palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis ja yrittäjyysosaaminen (Innokylä 2016). Opinnäytetyön aiheemme ja aineistonkeruutavat tutustuttivat meitä sosiaali-alan kompetenssien moniin eri osa-alueisiin. Näistä erityisesti tulivat ilmi eettinen osaaminen, asiakastyö- ja palvelujärjestelmäosaaminen sekä osallistava yhteiskuntaosaaminen.

Eettiseen osaamiseen kuuluu sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden ja arvojen mukaan toimiminen, oman ihmiskäsityksen ja arvomaailman merkityksen ymmärtäminen asiakastyötä tehdessä sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen (Innokylä 2016). Ammattieettiset periaatteet ja arvot olivat työmme jokaisessa vaiheessa esillä ja pyrimme koko prosessin ajan oikeudenmukaisuuteen ja tasavertaisuuteen. Pohdimme opinnäytetyössämme myös eettisiä ristiriitoja sisältäviä aiheita kokonaisvaltaisesti monilta eri tasoilta. Opimme paljon myös tutkimuksen eettisyydestä ja luotettavuudesta, ja näiden asioiden huomiointiin ottamisesta koko prosessin läpi, koska tutkimuksen tekeminen oli meille uutta.

Asiakastyö- ja palvelujärjestelmäosaaminen kehittyivät myös prosessin aikana. Jalkautuva työ oli meille molemmille uutta ja se opetti kohtaamisesta aikaisemmista työtehtävistämme poikkeavalla tavalla. Toisella meistä oli ennestään kokemusta nuorisotyöstä, mutta laajempi tieto turvapaikkaprosessista ja sen eri vaiheista oli uutta, ja palvelujärjestelmäosaaminen turvapaikkaprosessin suhteen kehittyi huomattavasti. Toiselle meistä puolestaan turvapaikanhakuprosessin eri vaiheet olivat työn puolesta jo tuttuja, mutta opinnäytetyöprosessi tutustutti nuorisotyöhön, nuorten kohtaamiseen ja erilaisiin heille suunnattuihin palveluihin. Jalkautuessa myös työyhteisöosaaminen kehittyi ollessamme osa tiimiä ja nähdessämme yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Kriittisellä ja osallistavalla yhteiskuntaosaamisella tarkoitetaan kykyä ammatilliseen kriittiseen reflektioon osata analysoida epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta. Osa-alueeseen kuuluu myös muun muassa haavoittuvassa asemassa olevien ja vaiennettujen ihmisten etujen puolustaminen sekä tiedon tuottaminen ja vaikuttamistyö eri toimijoiden kanssa. (Innokylä 2016.) Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen näyttäytyi opinnäytetyöprosessissamme eniten nuorten kokemusten esiin tuomisena myös silloin, kun niistä ilmeni epäoikeudenmukaisuuksia. Myös tutkimuksellinen osaaminen kehittyi molemmilla huomattavasti, koska opinnäytetyö oli ensimmäinen tekemämme tutkimus. Jos aloittaisimme nyt uudelleen, osaisimme ennakoida ja aikatauluttaa paremmin, sekä pohtia laajemmin alussa

tehtyjen valintojen merkityksiä työn myöhemmissä vaiheissa. Myös omien valintojen, kuten työn rajauksen ja käytettyjen menetelmien, perustelu olisi helpompaa.

8.5 Jatkotutkimukset

Etsivän työn työtettä tutkinut Anne Puuronen on ehdottanut, että etsivän työn poliittinen ohjaus ja kehittäminen tulisi kytkeä tiiviimmin nuorten syrjäytymiseen johtavien yhteiskunnallisten ilmiöiden seuraamiseen (Juvonen 2015, 19). Tällä hetkellä yksi nuorten syrjäytymiseen vahvasti vaikuttavista tilanteista on nuorten uuspaperittomien tilanne. Vasta tulevaisuus tulee näyttämään maahanmuuttoa, pakolaisuutta ja uuspaperittomuutta seuraavat ilmiöt. Kenttä muuttuu alati ja Suomi pyrkii solmimaan palautussopimuksia myös niihin maihin, joista monet turvapaikanhakijat ovat lähtöisin. Nopeista muutoksista johtuen tarvitaan kykyä reagoida nopeasti.

Vaikka paperittomia on ollut Suomessa jo pitkään, uuspaperittomuus ja ilmiön laajuus on Suomessa uutta. Helsingin Diakonissalaitoksen Suojattomat-hankkeen (2017) raportissa kartoitettiin uuspaperittomien tilannetta ja tuen tarvetta. Opinnäytetyöhömmme liittyvänä jatkotutkimuksena voisi tutkia esimerkiksi uuspaperittomuuden vaikutusta subjektiiviseen turvallisuuteen. Jalkautuvaan työhön tutustuttuamme meitä alkoi kiinnostaa myös tieto jalkautuvan työn ohessa tehtävästä nuorten palveluohjauksesta, joka voisi myös olla yksi jatkotutkimuksen aihe.

LÄHTEET

- Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Ei rasismille! i.a. Mitä rasismi on? Viitattu 8.9.2017. <https://www.eirasis-mille.fi/mita-on-rasismi>
- Gothóni, Raili & Siirto, Ulla 2016. Johdanto: Pakolaisuus muuttuvassa maailmassa. Teoksessa Raili Gothóni & Ulla Siirto (toim.) Pakolaisuudesta kotiin. Helsinki: Gaudeamus Oy, 9–18.
- Helminen, Marja-Liisa 2017. Maahanmuutto kasvattaa nuorten määrää. Viitattu 28.9.2017. http://tietotrendit.stat.fi/mag/mag/article/210/#_ga=2.31197055.1505810559.1506498512-1191816206.1506498512
- Helsingin Diakonissalaitos 2017. Kohti järkeviä ratkaisua. Uuspaperittomien tilanne, tuen tarve sekä viisi toimenpide-ehdotusta. Viitattu 17.9.2017. https://www.hdl.fi/images/stories/liitteet/Suojattomat_raportti_web.pdf
- Helsingin Diakonissalaitos i.a. Paperittomien määrä on pysynyt maltillisena. Viitattu 17.9.2017. <https://www.hdl.fi/fi/ajankohtaista/2419-paperittomien-maara-on-pysynyt-maltillisena>
- Helsingin kaupungin tietokeskus 2016. Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015- 2030. Viitattu 9.9.2017. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/16_01_11_Tilastoja_1_Vuori.pdf
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Innokylä 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Viitattu 20.9.2017. <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/b1046ec1-3d15-4507-9640-940688343d5f>
- Juvonen, Tarja 2015. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen – Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

- Kaartinen, Jaakko 2017. Selviytymistarinoita. Helsinki: Helsingin seurakuntayhtymän nuorisotyö.
- Kaartinen-Koutaniemi, Jarkko 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: Nuorten keskus.
- Kaappinen, Jaana & Huovinen, Minna 2017. Jalkautuvan työn suunnittelemisen ja johtamisen erityiskysymyksiä. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön. Helsinki: Aseman Lapset Ry, 95–106.
- Kearns, Erin; Betus, Allison & Lemieux, Anthony 2017. Why do some terrorist attacks receive more media attention than others? Viitattu 8.7.2017. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2928138
- Kemppainen, Teemu; Lönnqvist, Henrik & Tuominen, Martti 2013. Turvattu muuskokemukset keskittyvät Helsingissä alueittain – Alueellisten erojen selvittämistä. Teoksessa Kvartti 01/2013 Helsingin kaupungin tietokeskus, 49–61. Viitattu 31.8.2017. https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/13_04_17_Kvartti_1.pdf
- Keskinen, Vesa & Laihin, Eija 2015. Kaikesta huolimatta turvallista. Helsingin turvallisuustutkimus 2015. Viitattu 4.9.2017. [https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_04_05 Tutkimuksia_2_Keskinen_Laihin.pdf](https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_04_05_Tutkimuksia_2_Keskinen_Laihin.pdf)
- Kinnunen, Hanna i.a. Kahden kulttuurin perheet Suomessa. Teoksessa Familia (toim.) Kaksikulttuurinen Suomi 100 – Katsaus kahden kulttuurin suomalaisuuteen ja Familian Duo toimintaan, 5–7. Viitattu 30.6.2017. <https://www.emmaelias.fi/wp-content/uploads/2017/05/kir-kaksikulttuurinen-suomi-100.pdf>
- Kirkkohallitus 2012. Nuoret seurakuntalaisina. Viitattu 13.9.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/\\$FILE/KH_nuoret_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/D369F10AF9D44A9FC22577A500368BD5/$FILE/KH_nuoret_www.pdf)

- Kirkkohallitus 2016. Läsnaolon nuorisotyö – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisnuorisotyön linjaus. Viitattu 16.9.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/\\$FILE/Lasnaolon_nuorisotyo-linjaus.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BF864B5C76F30DC7C22576FE002B16D4/$FILE/Lasnaolon_nuorisotyo-linjaus.pdf)
- Kivari, Simo; Ylimys, Susanna & Juntunen, Iina 2017. Johdanto: Nuorten elinympäristö ja ajanvietto muuttuvat, pysyykö nuorisotyö muutoksen kyydissä? Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön. Helsinki: Aseman Lapset Ry, 9–21.
- Kyttä, Marketta & Kahila, Maarit 2006. Pehmo GIS Elinympäristön koetun laadun kartoittajana. Viitattu 8.7.2017. <http://lib.tkk.fi/Raportit/2006/isbn9789512288328.pdf>
- Kähkönen, Esko 2015. Uskontolukutaito. Viitattu 8.10.2017. <http://www.uskontolukutaito.fi/>
- Laatikainen, Tiina; Säävälä, Minna; Wikström, Katja; Haikkola, Lotta; Malin, Maili & Alitolppa-Niitamo, Anne 2013. Kuinka saada tietoa ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista? Teoksessa Jukka Reivinen & Leena Vähäkylä (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus.
- Latvus, Kari & Elenius, Antti 2007. Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja.
- Luoto, Virva 2017. Jalkautuen kohdataan kivoja, hyviä ja tärkeitä nuoria. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön. Helsinki: Aseman Lapset Ry, 107–113.
- Malin, Maili; Leinonen, Elina & Le, Trang 2014. Traumat, kiusaaminen ja syrjintä. Teoksessa Lotta Haikkola, Tiina Laatikainen & Katja Wikström (toim.) Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi. Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 31.8.2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116199/URN_ISBN_978-952-302-212-6.pdf?sequence=1

- Mustonen, Anu & Salokoski, Tarja 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin. Viitattu 29.8.2017. <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- Niemi, Hanna 2016. Kirkon monikulttuurinen työ. Luento Moninaisuus ja monikulttuurisuus, Kirkon kansainvälinen vastuu -opintokokonaisuudessa 8.9.2016. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Tulosteet tekijöiden hallussa.
- Niemi, Heli 2009. Kotona ja kodittomana – maahanmuuttajataustaisten nuorten sosiaalisia paikantumisia tutkimusten valossa. Teoksessa Suvi Raitakari ja Elina Virokangas (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät - puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 125–152.
- Nuori kirkko i.a. Palveluoperaatio Saapas. Viitattu 11.9.2017. <http://nuorikirkko.fi/saapas/>
- Nuorisolaki 2016. Viitattu 28.8.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Nuorten exit 2 i.a. Tilaa kouluvierailu. Viitattu 3.10.2017. <https://nuortenexit.fi/toimintamme/tilaa-kouluvierailu/>
- Nuorten Exit 3 i.a. Nuorelle. Viitattu 1.10.2017. <https://nuortenexit.fi/tietoa-ilmiosta/13-29-vuotiaalle-nuorelle/>
- Nuorten Exit i.a. Nuorten Exit. Viitattu 3.10.2017. <https://nuortenexit.fi/>
- Paperittomat-hanke i.a. Tietoa paperittomuudesta ja oikeudellista neuvontaa. Viitattu 30.9.2017. <http://www.paperittomat.fi/>
- Poliisi 2017. Laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastainen toimintaohjelma 2017–2020. Viitattu 17.9.2017. http://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/julkaisut/julkaisu/laittoman_maahantulon_ja_maassa_oleskelun_vastainen_toimintaohjelma_2017-2020?docID=58035
- Poliisi i.a. Ennalta estävä poliisitoiminta Helsingissä. Viitattu 31.8.2017. <http://www.poliisi.fi/helsinki/ennaltaestava>
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

- Saarikkomäki, Elsa 2016. Nuorten näkökulmia onnistuneisiin kohtaamisiin vartioiden ja poliisien kanssa. Teoksessa Pauliina Lampela, Mikko Lepävuori ja Ilkka Puomilahti (toim.) Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista – nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Kuopio: Nuorten Palvelut Oy, 174–183.
- Safe Stadi i.a. Turvallinen & hauska Helsinki nuorille. Viitattu 26.7.2017. <http://safestadi.munstadi.fi/>
- Sirviö, Minna 2017. Projektipäällikkö, Safe Stadi -hanke. Helsinki. Sähköpostiviesti 29.9. Vastaanottajat Rosa Iskalachi ja Säde Ylönen. Tulosteet tekijöiden hallussa.
- Sisäministeriö 2016. Suomalaisten luottamus poliisiin yhä vahva. Viitattu 16.9.2017. http://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomalaisten-luottamus-poliisiin-yha-vah-1
- Tekoja i.a. Mikä ajaa nuoren ääriryhmään? Viitattu 16.9.2017. <https://www.tekojakampanja.fi/mika-kampanja/mika-ajaa-nuoren-aariryhmaan/>
- Tilastokeskus 2017. Maahanmuutto uuteen ennätykseen vuonna 2016. Viitattu 18.9.2017. http://www.stat.fi/til/muutl/2016/muutl_2016_2017-05-17_tie_001_fi.html#_ga=2.31197055.1505810559.1506498512-1191816206.1506498512
- Tilastokeskus 2 i.a. Subjektiiivinen hyvinvointi. Viitattu 8.7.2017. http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tlkt&lesson_id=7&subject_id=9&page_type=sisalto
- Tilastokeskus i.a. Turvallisuus. Viitattu 8.7.2017. http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tlkt&lesson_id=7&subject_id=6&page_type=sisalto
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valtioneuvoston kanslia 2017. LIITE 2: Pöytäkirjamerkinnot hallituksen budjettineuvotteluista 30.–31.8.2017. Viitattu 17.9.2017. <http://vnk.fi/documents/10616/5261326/LIITE+2+poytakirjamerkinnot+budjettineuvotteluista.pdf>
- Vasantola, Satu 2017. Irakilaismies vei HS:n toimittajan seksiluolaan, jossa suomalaiset miehet maksavat palveluista – moni turvapaikanhakija ja

paperiton on päätynyt seksityöhön. Viitattu 29.9.2017.

<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005198660.html>

LIITE 1 Kirje alaikäisten nuorten vanhemmille

Hei,

Olemme viimeisen vuoden sosionomi ja sosionomi-kirkon nuorisotyönohjaaja - opiskelijat Diakonia ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on tuoda esiin nuorten kokemuksia heidän turvallisuuden tunteestaan ja siihen vaikuttavista tekijöistä Helsingissä. Tutkimuksen aineisto kerätään yhteistyökumppanimme, Helsingin nuorisoasiainkeskuksen Safe Stadi -hankkeen, jalkautuvan nuorisotyön kautta.

Haastattelut toteutetaan teemahaastatteluina kesä- ja heinäkuussa ja ne perustuvat ehdottomaan luottamuksellisuuteen. Aineisto käsitellään ja säilytetään ilman tunnistetietoja ja se hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Jos teillä on kysyttävää liittyen opinnäytetyöhön tai mikäli ette halua lapsenne kokemusten olevan osa opinnäytetyötä, pyydämme teitä ottamaan yhteyttä sähköpostitse. Vastaamme mielellämme sitä kautta myös mahdollisiin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin,

Säde Ylönen
sade.ylonen@student.diak.fi

Rosa Iskalachi
rosa.iskalachi@student.diak.fi